

UPRAVA CARINA

PRAKTIKUM

O PRAVILIMA O PORIJEKLU ROBE U VEZI SA PREFERENCIJALNOM TRGOVINOM U OKVIRU

- ❖ SPORAZUMA O IZMJENI I PRISTUPANJU CENTRALNOEVROPSKOM SPORAZUMU O SLOBODNOJ TRGOVINI (CEFTA 2006).....ANEKS I
- ❖ SPORAZUMA O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU EVROPSKIH ZAJEDNICA I NJIHOVIH DRŽAVA ČLANICA I REPUBLIKE CRNE GORE.....ANEKS II

PRIREDIO: NEBOJŠA RADONJIĆ

SADRŽAJ

PREDMET	3
PRAVNI OSNOV	3
ANEKS I	4
SPORAZUM O IZMJENI I PRISTUPANJU CENTRALNOEVROPSKOM SPORAZUMU O SLOBODNOJ TRGOVINI - CEFTA 2006.....	4
ČLAN 1 - DEFINICIJE.....	4
OPŠTI USLOVI ZA PRIMJENU PREFERENCIJALA.....	5
GLAVA II – DEFINICIJA POJMA “PROIZVODI SA PORIJEKLOM”	5
ČLAN 2 – OPŠTI USLOVI	5
ČLAN 3 – CEFTA KUMULACIJA PORIJEKLA	6
ČLAN 4 - SAP KUMULACIJA PORIJEKLA	10
ČLAN 5 – POTPUNO DOBIJENI PROIZVODI	10
ČLAN 6 – PROIZVODI KOJI SU PODVRGNUTI DOVOLJNOJ OBRADI ILI PRERADI	10
ČLAN 6 – KLAUZULA OPŠTEG PRAVILA TOLERANCIJE	13
ČLAN 7 – NEDOVOLJNA OBRADA ILI PRERADA	13
ČLAN 8 – KLASIFIKACIONA JEDINICA.....	15
ČLAN 9 – PRIBOR, REZERVNI DJELOVI I ALAT.....	15
ČLAN 10 – PRAVILA ZA SETOVE	15
ČLAN 11 – NEUTRALNI ELEMENTI	16
GLAVA III – USLOVI U POGLEDU TERITORIJE.....	17
ČLAN 12 – NAČELO TERITORIJALNOSTI	17
ČLAN 13 – DIREKTAN PREVOZ (TRANSPORT)	18
ČLAN 14 - IZLOŽBE.....	18
GLAVA IV – POVRAĆAJ ILI OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA.....	19
ČLAN 15 – ZABRANA POVRAĆAJA ILI OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA CARINE ..	19
GLAVA V – DOKAZ O PORIJEKLU	20
ČLAN 16 – NAČIN DOKAZIVANJA PORIJEKLA	20
ČLAN 17 – IZDAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR. 1	20
POPUNJAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR 1	21
ČLAN 18 – NAKNADNO IZDAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1	29
ČLAN 19 – DUPLIKAT UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1	29
ČLAN 20 – ZAMJENA UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1.....	30
ČLAN 21 – RAČUNOVODSTVENO RAZDVAJANJE.....	30
ČLAN 22 – IZJAVA NA FAKTURI	31
ČLAN 23 – OVLAŠĆENI IZVOZNIK	32
ČLAN 24 – VAŽENJE DOKAZA O PORIJEKLU ROBE	34
ČLAN 25 – PODNOŠENJE DOKAZA O PORIJEKLU	35
ČLAN 26 – SUKCESIVAN UVOZ.....	35
ČLAN 27 – IZUZETAK OD OBAVEZE PODNOŠENJA DOKAZA O PORIJEKLU	35
ČLAN 28 – PRATEĆA DOKUMENTACIJA.....	36
ČLAN 29 – ČUVANJE DOKAZA O PORIJEKLU ROBE	36
RAZLOZI ZA ODBIJANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR. 1.....	36
ODUZIMANJE PRAVA KORIŠĆENJA PREFERENCIJALNOG TRETMANA.....	37
ANEKS II	38
SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVAJU IZMEĐU EVROPSKIH ZAJEDNICA I NJIHOVIH DRŽAVA ČLANICA I REPUBLIKE CRNE GORE.....	38
POPUNJAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR 1	40

PREDMET

U ovom Praktikum prikazani su metod rada i postupci u vezi sa primjenom pravila o porijeklu robe, u trgovini sa povlašćenim statusom u okviru:

- zemalja potpisnica Centralnoevropskog Sporazuma o slobodnoj trgovini CEFTA 2006 (Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Makedonija, Republika Moldavija, Republika Crna Gora, Republika Srbija i UNMIK-u u skladu sa Odlukom Saveta Bezbjednosti Ujedinjenih Nacija br. 1244),
- Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane,

Ovaj Praktikum se ne odnosi na:

- Preferencijalnu trgovinu sa Evropskom zajednicom u okviru mjera autonomne trgovine (ATM), koje su jednostrano odobrene Crnoj Gori i
- Preferencijalnu trgovinu sa zemljama izvan CEFTA Sporazuma, i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

PRAVNI OSNOV

Pravni osnov svih pitanja na koje se primenjuje ovaj Praktikum, regulisani su sledećim odredbama:

- Članom 28 Carinskog zakona ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 07/02),
- Centralnoevropskim Sporazumom o slobodnoj trgovini CEFTA 2006 (dalje u tekstu: CEFTA, Aneks 1 Sporazuma o izmjeni i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini). Protokol koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa porijeklom" i metode administrativne saradnje propisan je Aneksom 4 CEFTA Sporazuma ("Službeni list Republike Crne Gore" br.18/07), kao i
- Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane. Protokol koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa porijeklom" i metode administrativne saradnje propisan je Protokolom 3 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju ("Službeni list Crne Gore" br.07/07)

ANEKS I

SPORAZUM O IZMJENI I PRISTUPANJU CENTRALNOEVROPSKOM SPORAZUMU O SLOBODNOJ TRGOVINI - CEFTA 2006

ČLAN 1 - DEFINICIJE

U smislu Aneksa I, dolje navedeni izrazi imaju sledeća značenja:

- (a) "**izrada**" podrazumijeva bilo koju vrstu obrade, ili prerade, uključujući sklapanje ili posebne postupke;
- (b) "**materijal**" znači bilo koji sastojak, sirovine, komponente ili djelove itd. koji se koriste prilikom izrade proizvoda;
- (c) "**proizvod**" znači proizvod koji je izrađen, čak i u slučaju da je namijenjen za kasnije korišćenje za neku drugu proizvodnu operaciju;
- (d) "**roba**" znači i materijale i proizvode;
- (e) "**carinska vrijednost**" znači vrijednost utvrđenu u skladu sa Sporazumom o primjeni člana VII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini GATT (STO Sporazum o utvrđivanju carinske vrijednosti);
- (f) "**cijena franko fabrika**" znači cijenu plaćenu za proizvod proizvođaču franko fabrika kod Strane u čijem su preduzeću izvedeni krajnji radovi, odnosno obrada, pod uslovom da takva cijena obuhvata vrijednost svog korišćenog materijala, umanjenu za eventualne interne poreze koji su, ili mogu biti vraćeni kada se dobijeni proizvod izveze;
- (g) "**vrijednost materijala**" označava carinsku vrijednost u vrijeme uvoza korišćenog materijala bez porijekla, ili, ukoliko to nije poznato i ne može se potvrditi, prvu cijenu koja se može potvrditi a plaćena je za materijal kod jedne Strane;
- (h) "**vrijednost materijala sa porijeklom**" označava vrijednost takvog materijala koji su definisani pod tačkom (g) koja se shodno primenjuje;
- (i) "**dodata vrijednost**" se smatra cijenom franko fabrika, koja je umanjena za carinsku vrijednost svih materijala koji su ugrađeni, a pripadaju jednoj Strani, iz Evropske zajednice ili drugim zemljama koje se pominju u članu 3, kod kojih se primjenjuje kumulacija ili ukoliko je carinska vrijednost nepoznata ili se ne može utvrditi, prva cijena koja se može utvrditi, a koja je isplaćena za materijale kod određene Strane;
- (j) "**glave**" i "**tarifni brojevi**" znače glave i tarifne brojeve (šifre od četiri cifre) koji se koriste u nomenklaturi koja čini harmonizovani sistem za opis robe i šifriranje, koji se pominje u ovom Protokolu kao "Harmonizovani sistem" ili "HS";
- (k) "**razvrstan**" predstavlja klasifikaciju proizvoda ili materijala pod određeni tarifni broj;
- (l) "**pošiljka**" znači proizvode koji su poslani istovremeno od jednog izvoznika jednom primaocu robe ili su obuhvaćeni jednim transportnim dokumentom koji pokriva njihovu isporuku od izvoznika prema primaocu, ili, u odsustvu takvog dokumenta, pojedinačnom fakturom;
- (m) "**područje**" uključuje i teritorijalne vode.

Napomena:

Cijena franko fabrika (stavka f) nekog proizvoda, obuhvata:

- vrijednost svih nabavljenih materijala koji se koriste u proizvodnji,

- sve troškove (troškove materijala, kao i druge troškove) koje realno ostvari proizvođač. Na primjer, cijena franko fabrika snimljenih video kaset, diskova, računarskih softvera koji sadrže zapise, kao i drugih takvih proizvoda koji pripadaju oblasti prava intelektualne svojine, obuhvata u najvećoj mogućoj mjeri sve troškove u vezi sa korišćenjem prava intelektualne svojine u vezi sa proizvodnjom robe, koju plaća proizvođač, bez obzira da li vlasnik takvih prava ima sjedište u zemlji proizvodnje. U obzir se neće uzimati nikakvi komercijalni popusti na cijenu (kao na primer, za ranije plaćanje ili isporuku veće količine).

OPŠTI USLOVI ZA PRIMJENU PREFERENCIJALA

Roba će imati povlašćeni status prilikom uvoza kod jedne strane ugovornice, ukoliko:

- je obuhvaćena Sporazumom
- ispunjava uslove o porijeklu definisane Protokolom o porijeklu (član 5. do 15.);
- je direktno prevezena između Strana (član 13.);
- nije bila predmet sistema za povraćaj, ili izuzeća od plaćanja carinskih dažbina bilo koje vrste u bilo kojoj od Strana (član 15.) i
- se ispunjenost svih ovdje iznijetih uslova dokaže, podnošenjem validnog dokaza o porijeklu (član 16.)

GLAVA II – DEFINICIJA POJMA “PROIZVODI SA PORIJEKLOM”

U Glavi II Protokola o porijeklu, vrši se definisanje koncepta preferencijalnog porijekla CEFTA Sporazuma. S tim u vezi, proizvodi koji potiču iz Crne Gore su:

- proizvodi koji su u potpunosti dobijeni u Crnoj Gori, (član 5.)
- proizvodi koji su dobijeni u Crnoj Gori, čija proizvodnja podrazumijeva korišćenje proizvoda koji nisu dobijeni u potpunosti, pod uslovom da je odgovarajući materijal podvrgnut dovoljnoj količini obrade ili prerade (član 6.) i
- proizvodi na koje se primjenjuje pravilo o kumulaciji porijekla (član 3. i 4.).

Pored navedenog, u okviru ove Glave, propisani su minimalni postupci, kvalifikaciona jedinica, pribor, rezervni djelovi i alat, setovi kao i neutralni elementi.

ČLAN 2 – OPŠTI USLOVI

Ovim članom propisani su osnovni kriterijumi – opšti uslovi, koje je neophodno ispuniti da bi određena roba stekla status proizvoda sa porijeklom. Tako se u članu 2 (a) definiše koncept u potpunosti dobijenog proizvoda, u skladu sa članom 5, dok je članom 2 (b) propisano da svaki materijal bez porijekla, koji je korišćen u izradi proizvoda sa porijeklom, mora da prođe dovoljnu obradu ili preradu. To u suštini znači, da određeni proizvod stiče status proizvoda sa porijeklom, kada su u njegovoj proizvodnji korišćeni materijali bez porijekla,

pod uslovom da su ti materijali bili u dovoljnoj mjeri obrađeni i dorađeni, u skladu sa pravilima porijekla iz Liste obrade i dorade, propisanim u Aneksu II Protokola.

ČLAN 3 – CEFTA KUMULACIJA PORIJEKLA

U savremenoj proizvodnji prilično se često dešava da određeni proizvod ne nastaje u potpunosti u jednoj zemlji, već se on nastaje u procesu proizvodnje koji se realizuje u više država. U situaciji, kada dvije ili više zemalja primenjuju **ista pravila o porijeklu**, i imaju međusobni sporazum o slobodnoj trgovini, pri čemu u samom sporazumu postoji odredba koja omogućava tzv. dijagonalnu kumulaciju porijekla, tada strane ugovornice mogu da između sebe kumuliraju porijeklo.

Kada je u pitanju CEFTA kumulacija, znači da se proizvodi koji su dobili status porijekla u jednoj ili više drugih Strana, mogu koristiti sa proizvodima koji vode porijeklo iz jedne Strane, bez povrede preferencijalnog statusa gotovog proizvoda.

U slučaju CEFTA kumulacije, obrada ili prerada koja se sprovodi u svakoj zemlji – partneru, na proizvodima sa porijeklom, ne mora biti “dovoljna obrada ili prerada” (u smislu člana 6.) da bi se gotovom proizvodu dodijelilo porijeklo zemlje partnera, ali se mora raditi o postupcima koji prevazilaze minimalne postupke iz člana 7.

Primjer 1 (član 3. st.1.):

Proizvod, koji se u potpunosti proizvede u Hrvatskoj, šalje se u Crnu Goru gdje se dalje obrađuje. Gotovi proizvodi će imati porijeklo Crne Gore pod uslovom da obrada ili prerada koja se sprovodi u Crnoj Gori prelazi minimalne postupke (član 7.). Ako se iz Crne Gore u Hrvatsku izvoze gotovi proizvodi, smatraće se da oni imaju porijeklo Crne Gore.

Ukoliko obrada ili prerada sprovedena u Crnoj Gori, ne bi prevazilazila minimalne postupke, roba bi zadržala porijeklo Hrvatske.

Postoje dve vrste kumulacije kojima se bavi ovaj Protokol: Bilateralna kumulacija i Dijagonalna kumulacija.

Bilateralna kumulacija je postupak između dvije Strane. To u suštini znači, da CEFTA strana ugovornica može da koristi materijale i komponente koji potiču iz druge strane ugovornice, kao da vode njeno porijeklo. Nije neophodno da takvi materijali, u strani ugovornici koja koristi takve materijale ili proizvode, prođu dovoljnu obradu (iz Liste obrade i dorade) da bi dobili status proizvoda sa porijeklom, već je dovoljno da radnje i postupci koji se na njima vrše budu iznad minimalnih postupaka iz člana 7.

Znači, postupci koji se sprovode u jednoj zemlji – strani mogu se objediniti sa postupcima koji se sprovode u drugoj zemlji – strani, radi dodjele statusa porijekla robi kojom se trguje između njih. To zavisi od toga da li sve uključene strane imaju međusobne sporazume i da li svaka primjenjuje ista

pravila o porijeklu robe u vezi sa obradom ili preradom materijala bez porijekla i da li njihovi sporazumi dozvoljavaju takvu kumulaciju.

Primjer 2 (član 3. st.1.):

Laneno platno koje je porijeklom iz Srbije, izvozi se u Crnu Goru gdje se sječe i od njega prave muški i ženski odjevni predmeti. Ovi odjevni predmeti se izvoze u Srbiju. S obzirom da platno potiče iz Srbije, kada se od njega sačine odjevni predmeti u Crnoj Gori, smatra se da je njihovo porijeklo iz Crne Gore. Gotovi proizvodi imaju preferencijalno porijeklo Crne Gore.

Iz navedenog primjera uočljivo je da u Crnoj Gori nije primjenjivano pravilo iz Glave 61 Liste obrade i dorade, kojom je propisano da se za proizvodnju odjeće primjenjuje pravilo: Proizvodnja od prediva. Međutim pošto u konkretnoj situaciji između Crne Gore i Srbije postoji sporazum sa identičnim pravilima o porijeklu, a robu (laneno platno) je prilikom uvoza u Crnu Goru pratio dokaz o porijeklu (EUR.1 ili izjava na fakturi), prilikom izrade gotovog proizvoda u Crnoj Gori nije neophodno primjenjivati uslov iz Liste za Glavu 61, već je dovoljno na takvim materijalima izvršiti postupke iznad minimalnih (iz člana 7.) da bi konačan proizvod dobio crnogorsko preferencijalno porijeklo.

Dijagonalna kumulacija funkcioniše između više od dvije Strane. To je uslovljeno postojanjem međusobnih sporazuma između svih relevantnih strana i zemalja i time da svaka primjenjuje ista pravila o porijeklu u pogledu obrade ili prerade materijala bez porijekla i da njihovi sporazumi dozvoljavaju takvu kumulaciju. Da bi se koristila dijagonalna kumulacija, obrada ili prerada se mora sprovesti na proizvodima sa porijeklom.

To u suštini znači, da više CEFTA strana ugovornica može da koristi materijale i komponente koji potiču iz druge strane ugovornice, kao da vode njeno porijeklo. Nije neophodno da takvi materijali, u strani ugovornici koja koristi takve materijale ili proizvode, prođu dovoljnu obradu (iz Liste obrade i dorade) da bi dobili status proizvoda sa porijeklom, već je dovoljno da radnje i postupci koji se na njima vrše budu iznad minimalnih postupaka iz člana 7.

Primjer 3 (član 3. st.1.):

Moldavija, Makedonija i Crna Gora su strane CEFTA sporazuma, kojim je definisana dijagonalna kumulacija i istovjetna pravila o porijeklu robe za sve strane. Stoga, proizvođači u Crnoj Gori mogu koristiti proizvode koji vode porijeklo iz Moldavije i Makedonije (iz više strana ugovornica a ne samo iz jedne strane ugovornice), za izradu proizvoda koji će imati crnogorsko preferencijalno porijeklo.

Primjer 4 (član 3. st.1.):

Fabrika iz Makedonije izrađuje proizvode sa porijeklom, koristeći materijale koji su porijeklom iz Albanije. Proizvod koji je završen u Makedoniji, izvozi se zatim u Crnu Goru gde se ubacuje u drugi proizvod zajedno sa materijalom koji ima porijeklo Hrvatske. S obzirom da su sve četiri zemlje međusobno potpisale CEFTA sporazum, koji predviđa kumulaciju i primenjuje logički istovjetna pravila o porijeklu robe, kao i imajući u vidu da svi materijali i komponente imaju status porijekla, krajnji proizvod ima porijeklo iz Crne Gore. (pod uslovom da su radnje sprovedene u Crnoj Gori iznad minimalnih

postupaka. Ukoliko to nije slučaj, porijeklo proizvoda se utvrđuje primjenom principa dodate vrijednosti).

Primjer 5 (član 3. st.1.):

Fabrika u Srbiji proizvodi robu koja ima porijeklo, koristeći komponente koje su po porijeklu iz BiH. Gotov proizvod će imati porijeklo Srbije. Srpski proizvod se zatim izvozi u Crnu Goru, gde se vrši dorada, koristeći sirovine američkog porijekla.

Mašina koja se proizvede u Crnoj Gori dobija status porijekla Crne Gore, pod sledećim uslovima:

- Da komponente koje su se koristile za njegovu proizvodnju već potiču iz zone CEFTA, kao i da su sve komponente koje potiču iz Srbije i BiH podvrgnute obradi ili preradi u Crnoj Gori, koja prevazilazi minimalni nivo. (član 7.).
- S obzirom da SAD nije u sporazumu CEFTA, materijali koji vode porijeklo iz ove zemlje se mogu ugraditi samo na osnovu dovoljne obrade ili prerade (član 6.).

U situaciji kada sve korištene sirovine imaju status proizvoda sa porijeklom, porijeklo gotovog proizvoda će se utvrditi preko „poslednje obrade ili prerade” koja je sprovedena, pod uslovom da takvi postupci prevazilaze postupke definisane u članu 7. (minimalni postupci). U slučaju da u zemlji završne proizvodnje, materijali sa porijeklom iz jedne ili više zemalja ne budu podvrgnuti obradi ili preradi koja je veća u odnosu na minimalne postupke, porijeklo gotovog proizvoda se dodeljuje zemlji koja je unijela najveću vrijednost. (princip dodate vrijednosti)

Primjer 6 (član 3. st.3.):

Djelovi seta za ličnu njegu putnika (ukupne vrjednosti 5,75 €) čine:

- plastični češalj (porijeklo iz Hrvatske, u vrijednosti: 0.10 €),
- malo stakleno ogledalo (porijeklo iz Hrvatske, u vrijednosti: 1.00 €),
- turpija za nokte (porijeklo iz Makedonije, u vrijednosti: 0.50 €),
- grickalice za nokte (porijeklo iz Makedonije, u vrijednosti: 1.00 €),
- makazice (porijeklo iz Srbije, u vrijednosti: 1.50 €),
- brijač sa rezervnim žiletima (porijeklo iz Srbije, u vrijednosti: 1.50 €),
- kartonska kutija za prezentaciju (porijeklo iz BiH, u vrijednosti: 0.15 €),

uvezeni su u Crnu Goru gde se sklapaju u setove i pakuju za distribuciju. Vrijednost seta će biti 12,00 €. Dodata vrijednost u C.G. gde se vrši završna izrada je razlika između vrijednosti seta i materijala koji su unijele druge Strane, u ovom primjeru, 6,25 € (tj. 12,00 € - 5,75 € = 6,25 €). Pošto je dodata vrijednost u C.G. (6,25 €), veća od vrijednosti materijala sa porijeklom iz svih Strana (5,75 €), porijeklo setova je dodeljeno Crnoj Gori.

Primjer 7 (član 3. st.3.):

Ista situacija prikazana u gornjem primjeru, s tim što je vrijednost setova 8,00 €. U tom slučaju, dodata vrijednost u Crnoj Gori je samo 2,25 € i niža je od

vrijednosti svih materijala koje imaju porijeklo iz drugih Strana. S toga, zemlja porijekla setova je Srbija, koja je strana sa najvišom vrijednosti uloga (3,00 €).

Primjer 8 (član 3. st.4.):

Ako se u zemlji izvoznici ne vrši nikakva obrada ili prerada, materijali ili proizvodi sa porijeklom koji su prethodno uvezeni jednostavno zadržavaju svoje porijeklo, ako se izvoze u jednu od navedenih zemalja.

Npr. Roba sa porijeklom iz Srbije je uvezena i uskladištena u Crnoj Gori. Poslije određenog vremena predmetna roba se otprema za Albaniju. U takvoj situaciji roba zadržava porijeklo obzirom da na njoj ništa nije rađeno, carinski organ Crne Gore izdaje novi EUR.1 koji će u rubrici 4 biti popunjen sa-Srbija dok će u rubrici 5 biti popunjen sa-Albanija. EUR.1 koji je izdao carinski organ Srbije nije mogao biti korišćen prilikom otpreme robe iz Crne Gore za Albaniju iz razloga što je njegova rubrika 5-zemlja otpreme, popunjena sa: Crna Gora, dok se roba otprema za Albaniju

Napomena:

U sledećoj fazi kumulacija navedena u ovom članu, je proširena na zemlje i teritorije pan-evropske zone kumulacije (na Evropsku Zajednicu, Island, Norvešku, Švajcarsku [uključujući Lihtenštajn] i Tursku). Za primjenu pravila kumulacije, od ključnog je značaja da postoje odgovarajući sporazumi između svake zemlje na koju se to odnosi i da svaka primjenjuje istovjetna pravila o porijeklu robe u vezi sa obradom ili preradom materijala bez porijekla u datom mjestu.

Kumulacija porijekla u drugim zemljama i teritorijama pan-evropske zone kumulacije, može se primijeniti samo pod sledećim uslovima :

- da se Sporazum o preferencijalnoj trgovini u skladu sa članom XXIV Generalnog sporazuma o tarifama i trgovini (GATT) primjenjuje između zemalja ili teritorija na koje se odnosi dobijanje statusa porijekla i Strane odredišta;
- da su materijali i proizvodi dobili status porijekla primjenom pravila o porijeklu koja su istovjetna kao i ona data u Protokolu; i
- da su obavještenja o ispunjenosti potrebnih uslova za primjenu kumulacije, objavljeni u zemljama Strana, u skladu sa njihovim procedurama.

Primjer 9 (član 3. st.2.):

Laneno platno koje je porijeklom iz Hrvatske (primijenjena je kumulacija sa E.U), izvozi se u Crnu Goru gdje se sječe i od njega prave muški i ženski odjevni predmeti. Ovi odjevni predmeti, su stekli status proizvoda sa porijeklom primjenom principa kumulacije porijekla, i kao takvi se izvoze u Albaniju.

U konkretnim primjeru, sve tri zemlje (Hrvatska, Crna Gora i Albanija) imaju potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom zajednicom, pa je moguće primijeniti princip kumulacije porijekla sa Evropskom Unijom. Međutim, ukoliko bi se npr. umjesto Albanije roba-odjevni predmeti otpremili za Srbiju, tada nebi bilo moguće primijeniti princip kumulacije, obzirom da

Srbija nema potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom.

ČLAN 4 - SAP KUMULACIJA PORIJEKLA

Sledeće zemlje i teritorije učestvuju, ili su povezane sa procesom stabilizacije i pridruživanja: Evropska Unija, Albanija, BiH, Hrvatska, Makedonija, Crna Gora, Srbija i UNMIK prema Rezoluciji UN Saveta bezbijednosti br.1244 (dalje u tekstu „SAP Strane“).

Objašnjenja data u članu 3. se shodno primenjuju.

Ova kumulacija se može primeniti samo pod sledećim uslovima:

- da se Sporazum o preferencijalnoj trgovini u skladu sa članom XXIV Generalnog sporazuma o tarifama i trgovini (GATT) primjenjuje između Evropske Zajednice, Strane SAP-a na koju se odnosi dobijanje statusa porijekla i SAP Strane odredišta;
- da su materijali i proizvodi dobili status porijekla primjenom pravila o porijeklu koja su istovjetna kao i ona data u ovom Protokolu; i
- da su obavještenja o ispunjenosti potrebnih uslova za primjenu kumulacije, objavljena u Službenom listu Evropske Unije (serija C) i u SAP strani koja se navodi u stavu 1, prema njihovim procedurama.

ČLAN 5 – POTPUNO DOBIJENI PROIZVODI

Izraz "potpuno dobijeni" odnosi se na sve prirodne proizvode, kao što su: proizvodi u sirovom stanju (npr. voće i povrće), koji se uzgajaju i prikupljaju u Crnoj Gori, žive životinje koje se rode i uzgajaju na toj teritoriji, ili mineralni proizvodi koji se vade iz ruda na toj teritoriji.

Otvoreno more (more izvan teritorijalnih voda) nema nacionalnost. Riba ulovljena izvan teritorijalnih voda smaraće se "u potpunosti dobijenom", ukoliko plovila ispunjavaju 5 važnih uslova navedenih u članu 5 st.3 tač.a)-d).

Napomena:

Konceptija "potpuno dobijeni" ne podrazumijeva obavezno i potpuno isključenje uvezenih elemenata. Na primjer, ovo pravilo se odnosi na proizvode od povrća "koji su uzgajani u ovoj oblasti" što ne isključuje mogućnost upotrebe uvezenog sjemenja za uzgoj datih povrtarskih kultura.

Roba koja je u Crnoj Gori u potpunosti proizvedena od proizvoda koji su u toj oblasti dobijeni u potpunosti i sama predstavlja proizvod koji je dobijen u potpunosti.

ČLAN 6 – PROIZVODI KOJI SU PODVRGNUTI DOVOLJNOJ OBRADI ILI PRERADI

Kao rezultat savremene međunarodne podjele rada i novonastalih tehnologija, većina robe kojom se trguje može sadržati sirovine, poluproizvode,

komponente itd. iz više od jedne zemlje. Takvi proizvodi se ne mogu smatrati proizvodima dobijenim u potpunosti.

Da bi u takvim slučajevima proizvod dobio porijeklo, neophodno je da je isti prošao obradu ili niz obrada tokom kojih je proizveden (dovoljna obrada ili prerada materijala). Određeni minimalni standardi za svu robu se definišu u skladu sa odredbama članova 2 i 6 Protokola u pripadajućem Aneksu II. Uvodne napomene Aneksa II se nalaze u Aneksu I Protokola (objašnjenja na koji način treba čitati Aneks II i davanje primjera za pojedine slučajeve).

Napomena:

Prije dalje provjere ispunjenosti nabrojanih pravila, mora se isključiti mogućnost da neki postupak koji je sproveda jedna Strana nije definisan kao postupak koji je nedovoljan da roba dobije status porijekla (član 7.).

Lista dovoljne obrade ili prerade sadrži četiri kolone. Kolona 1 sadrži tarifni broj robe ili Glave iz Harmonizovanog sistema. Kolona 2 sadrži opis robe (naimenovanje), a za svaki unos u prve dve kolone, data su pravila u kolonama 3 ili 4. U većini slučajeva, pravila se navode u koloni 3. Kada se pravila navode u koloni 4, izvoznik može odabrati da se rukovodi pravilima iz kolone 3 ili iz kolone 4. Kada u koloni 4 nema navedenih pravila, primenjuje se pravilo iz kolone 3.

Kada se na svu robu koja se nalazi u okviru Glave ili tarifnog broja CT-a Crne Gore ne primjenjuju ista pravila, prije Glave ili tarifnog broja se stavlja prefiks "ex". Na primer, "ex-Glava 85" znači da se odgovarajuća pravila koja se nalaze u kolonama 3 i 4 primenjuju na robu koja je klasifikovana u Glavi 85, sa izvjesnim izuzecima. Ti izuzeci se zatim navode u vidu spiska ispod opisa tarifnog broja u koloni 2, zajedno sa njihovom odgovarajućom tarifnom klasifikacijom u koloni 1 i pravilima u kolonama 3 i 4. Ova pravila se mogu primijeniti samo na robu koja spada pod taj tarifni broj.

Pravila iz kolona 3 i 4 se primenjuju samo na materijale **bez porijekla**, koji se koriste za proizvodnju robe za koju se traži status porijekla. Materijali bez porijekla su oni koji su prethodno uvezeni, i za koje su sve carinske dažbine plaćene - tj. materijali koji su nacionalizovani, ali bez dokaza o porijeklu. Stoga se mora napraviti jasna razlika između carinskog statusa robe i porijekla robe. Štaviše, materijali bez porijekla se smatraju onima koji su kupljeni na teritoriji Crne Gore, a za koje se ne može dobiti dokaz o porijeklu.

Ukoliko stvarni rad ili obrada budu prošireni, tj. ako se sa proizvodnjom počne u ranijoj fazi u odnosu na onu koja je navedena u Aneksu II, gotovi proizvodi će takođe dobiti status porijekla. Međutim, porijeklo se ne može dobiti započinjanjem proizvodnje u kasnijoj fazi.

Postoje tri kriterijuma koji se koriste za utvrđivanje dovoljnog stepena obrade ili prerade:

- a) izmena tarifnog broja, kada sirovine bez porijekla ili upotrijebljene komponente moraju imati različit tarifni broj Harmonizovanog sistema (4 cifre) od tarifnog broja Harmonizovanog sistema za gotov proizvod;
- b) procenat vrijednosti, koji znači da vrijednost materijala bez porijekla ne smije preći određeni procenat cijene franko fabrika, gotovog proizvoda;
- c) posebna pravila, kada su propisani određeni kriterijumi.

Ukoliko se proizvod koji je dobio status porijekla tako što ispunjava uslove sa liste, koristi za proizvodnju nekog drugog proizvoda, uslovi koji se primenjuju na proizvod u koji je on ugrađen se ne primenjuju na njega i materijali bez porijekla koji su eventualno korišćeni u proizvodnji se ne uzimaju u obzir.

Primjer 1 (Izmena tarifnog broja):

Roba: keramički proizvodi

Tarifni broj HS, Glava 69

Pravilo: Proizvodnja u kojoj su svi korišćeni materijali klasifikovani pod tarifni broj (od četiri cifre) koji se razlikuje od tarifnog broja samog proizvoda.

Objašnjenje: To jednostavno znači da svi materijali bez porijekla koji su korišćeni za proizvodnju keramičkih proizvoda moraju imati tarifni broj koji se razlikuje od tarifnog broja gotovog proizvoda.

Primjer 2 (Procenat vrijednosti):

Roba: Kancelarijske mašine

Tarifni brojevi HS od 8456 do 8466

Pravilo: Proizvodnja u kojoj vrijednost svih materijala koji se koriste ne prelazi 40% cijene proizvoda franko fabrika.

Objašnjenje: Svi materijali bez porijekla koji se koriste u proizvodnji kancelarijskih mašina ne smiju prelaziti 40% cijene gotovog proizvoda franko fabrika. Stoga, vrijednost materijala sa porijeklom i obrada ili prerada, računajući administrativne troškove i dobit, do kojih je došlo u toku proizvodnje kancelarijskih mašina, mora iznositi najmanje 60% cijene gotovog proizvoda, franko fabrika.

Primjer 3 (Posebno pravilo):

a) Roba: Priprema ribe ili rakova, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka

Tarifni broj HS, Glava 16

Pravilo: Svi materijali iz Glave 3 moraju biti dobijeni u potpunosti.

Objašnjenje: Ovo pravilo zahtijeva da svi proizvodi Glave 3 koji se koriste za proizvodnju robe iz Glave 16, moraju biti dobijeni u potpunosti. Svi upotrijebljeni materijali ili proizvodi tarifnih brojeva koji ne pripadaju Glavi 3, mogu biti bez porijekla.

b) Roba: Muške, ili dječje muške košulje koje nisu od trikotaže ili heklane

Tarifni broj CT-a Crne Gore, ex Glava 62

Pravilo: Proizvedeno od prediva

Objašnjenje: Da bi se dobilo porijeklo za košulje koje nisu od materijala sa porijeklom, takvi materijali ne smiju biti iz kasnije faze u odnosu na predivo. Ako proizvodnja košulja počinje u kasnijoj fazi, npr. od tkanine bez porijekla,

krajnji proizvod neće dobiti porijeklo. Međutim, ako počne u ranijoj fazi, tj. od vlakana bez porijekla, krajnji proizvod će dobiti preferencijalni status porijekla.

Ovo pravilo ukazuje na minimum obrade koja je dozvoljena da bi se odobrio status porijekla za košulje koje se izrađuju od materijala bez porijekla.

ČLAN 6 – KLAUZULA OPŠTEG PRAVILA TOLERANCIJE

U članu 6, stav 2 ovog Protokola, propisana je mogućnost korišćenja male količine materijala bez porijekla prilikom proizvodnje robe. Na taj način, materijali bez porijekla se mogu koristiti u iznosu do 10% cijene franko fabrika. Međutim, ako se na spisku Aneksa II nalaze procenti za maksimalnu vrijednost zabranjenih materijala bez porijekla, maksimum koji se navodi u tom spisku ne se smije preći primenom pomenutih 10% tolerancije. Maksimum će uvek biti onaj koji je dozvoljen na listi. Čak i u slučaju da osnovna lista pravila uvodi izmene kod tarifnih brojeva HS, pravilo tolerancije od 10% dozvoljava upotrebu materijala bez porijekla, koji su klasifikovani pod isti tarifni broj HS, kao i krajnji proizvod.

Primjer:

Ukoliko se u sticanju porijekla određenog proizvoda primjenjuje pravilo promjene tarifnog broja, primjenom gore navedenog pravila 10 % tolerancije, krajnji proizvod može steći status proizvoda sa porijeklom i ako sadrži proizvod bez porijekla koji nije promijenio tarifni broj, pod uslovom da njegova ukupna vrijedost ne prelazi 10% vrijednosti cijene franko fabrika.

Napomena:

Tekstilni materijali iz Glava od 50 zaključno sa 63, izuzeti su u smislu korišćenja ove tolerancije. Međutim, izuzeci se odobravaju za tekstilne proizvode iz Glava od 50 zaključno sa 63, - treba pogledati napomenu pod brojem 5. uvodnih napomena Aneksa II, koji se nalaze u Aneksu I ovog Protokola.

ČLAN 7 – NEDOVOLJNA OBRADA ILI PRERADA

Sledeći postupci se uvijek smatraju nedovoljnim da bi roba dobila status porijekla:

- a) postupci za čuvanje da bi se obezbijedilo da proizvodi ostanu u dobrom stanju u toku prevoza i skladištenja;
- b) rastavljanje i sklapanje pošiljki;
- c) pranje, čišćenje, brisanje prašine, oksida, ulja, farbe ili drugih naslaga;
- d) peglanje tekstila;
- e) jednostavni postupci farbanja i lakiranja;
- f) čišćenje, djelimično ili potpuno bijeljenje, poliranje i glaziranje žitarica i pirinča;
- g) postupak bojenja šećera ili oblikovanja šećernih kocki;
- h) guljenje, uklanjanje koštica i ljuski, voća, koštunjavog voća i povrća;
- i) oštrenje, jednostavno drobljenje ili jednostavno rezanje;

- j) prosijavanje, prebiranje, razvrstavanje, klasifikacija, gradiranje i sparivanje (uključujući i sastavljanje garniture proizvoda);
- k) jednostavno pakovanje u boce, konzerve, čuture, kesice, sanduke, kutije, učvršćivanje na kartone ili ploče i svi drugi načini jednostavnog pakovanja;
- l) stavljanje ili štampanje oznaka, naljepnica, natpisa i drugih sličnih znakova za razlikovanje proizvoda i njihove ambalaže;
- m) jednostavno miješanje istih ili različitih proizvoda;
- n) jednostavno sklapanje dijelova da bi se proizveo cjelovit proizvod, ili rastavljanje proizvoda na djelove;
- o) kombinacija dvije ili više radnji navedenih pod tačkama od (a) do (n);
- p) klanje životinja.

Primjer 1:

Sirova kafa se uvodi u rinfuzi iz Kolumbije u Crnu Goru. Pravilo o porijeklu za kafu je „proizvodnja materijala bilo kog tarifnog broja“.

U Crnoj Gori se:

- čisti,
- sortira i
- jednostavno dijeli u različite ambalaže.

S obzirom da ni čišćenje niti dijeljenje, kao ni ponovno pakovanje nisu dovoljni postupci za sticanje porijekla, kafa prema porijeklu ostaje iz Kolumbije.

Primjer 2:

Sirova kafa se uvozi u rinfuzi u Crnu Goru iz Kolumbije. U Crnoj Gori, ona se:

- čisti,
- peče,
- melje,
- sortira i
- dijeli po različitim ambalažama.

U drugom primjeru, kafa se osim čišćenja i dijeljenja u različitim ambalažama znatno obrađuje. Stoga, iako su izvedeni neki minimalni postupci, mora se imati u vidu da je došlo i do veće obrade u kojoj, s obzirom na to da ispunjava pravila navedena u spisku iz Aneksa II, krajnji proizvod na kraju dobija porijeklo Crne Gore.

U članu 7, stav 2 Protokola definisano je da će se svi postupci koje sprovodi jedna Strana razmatrati zajedno, prilikom utvrđivanja da li obradu i preradu proizvoda treba smatrati nedovoljnim, umesto da se pojedinačno razmatra samo poslednja obrada ili prerada koja prethodi izvozu.

Osim toga, odgovori na sledeća pitanja mogu pomoći u procjenjivanju da li obradu ili preradu kojoj je roba podvrgnuta treba smatrati nedovoljnom:

- Da li je bilo potrebno da osoblje bude posebno obučeno za sprovođenje datog postupka?
- Da li postupak obrade ili prerade iziskuje da prostorije budu za to posebno uređene?
- Da li je za postupak obrade ili prerade potrebno koristiti specijalne mašine i alat?

ČLAN 8 – KLASIFIKACIONA JEDINICA

Referentna tačka za primjenu odredaba Protokola je Harmonizovani sistem koji predstavlja dio CT-a Crne Gore. Pravilna klasifikacija jednog ili više proizvoda za izvoz je od najveće važnosti.

Ako se proizvod sastoji od niza komponenti, koje su klasifikovane kao jedinica u Harmonizovanom sistemu, tada tu jedinicu treba koristiti u postupku utvrđivanja statusa porijekla proizvoda.

Ukoliko se proizvod sastoji od dva ili više elemenata, ali se smatra jednom cjelinom koja se kao takva svrstava u jedan tarifni broj Harmonizovanog sistema, tada će se za potrebe Protokola, on takođe smatrati jednom cjelinom (proizvodom).

Kada proizvod koji se klasifikuje poseduje ambalažu, ona se takođe mora uzeti u obzir prilikom utvrđivanja porijekla.

Primjer:

Tarifni broj 9605 obuhvata različite vrste putnih setova za ličnu upotrebu. Kada se utvrđuje porijeklo za putne setove iz navedenog tarifnog broja, primjenjivaće se uslovi propisani za tarifni broj 9605, a ne uslovi propisani za svaku pojedinačnu komponentu.

ČLAN 9 – PRIBOR, REZERVNI DJELOVI I ALAT

Mašine se često izvoze zajedno sa priborom, rezervnim delovima i alatom koji su neophodni za njeno održavanje. U slučajevima kada takav pribor, rezervni djelovi i alat čini dio uobičajene opreme i uključeni su u cijenu ili se ne fakturišu odvojeno, onda se smatraju dijelom pošiljke, i neće se u pogledu porijekla tretirati posebno.

ČLAN 10 – PRAVILA ZA SETOVE

Pravila o porijeklu za setove se primenjuju samo na setove u smislu značenja definisanog u Opštem pravilu 3 HS.

Prema ovoj odredbi, svaki proizvod koji čini dio seta (uz izuzetak proizvoda čija vrijednost ne prelazi 15% ukupne vrijednosti seta), mora ispunjavati kriterijume o porijeklu za broj pod kojim bi takav proizvod bio klasifikovan, kao kada bi se radilo o posebnom proizvodu a ne o proizvodu koji je dio seta, bez obzira na broj pod kojim se cio set klasifikuje, u skladu sa tekstom gore navedenih Opštih pravila.

Ove odredbe se primenjuju čak i ukoliko se koristi 15% tolerancije za taj proizvod, koji prema tekstu pomenutih Opštih pravila utvrđuje klasifikaciju čitavog seta.

Osim činjenice da se tarifna klasifikacija seta mora pridržavati strogih pravila koji su utvrđeni u Harmonizovanim sistemom, ovi slučajevi takođe

predstavljaju problem u pogledu porijekla. *Prilikom određivanja porijekla setova, najprije se mora utvrditi porijeklo pojedinačnih djelova.* Ako svi sastavni delovi imaju porijeklo, čitav set će takođe imati porijeklo. Međutim, setovi u čijem se sastavu nalaze djelovi koji imaju porijeklo i oni koji nemaju, *moгу takođe dobiti porijeklo, pod uslovom da vrijednost djelova koji nemaju porijeklo ne prelazi 15% cijene seta franko fabrika.*

Primjer:

Set za ličnu njegu za putnike, sastoji se od:

- plastični češalj,
- malo stakleno ogledalo
- turpija za nokte
- grickalice za nokte
- makazice
- brijač sa žiletima koji se mijenjaju (bez rezervnih žileta)
- kartonska kutija za prezentaciju

ako se svi djelovi proizvedu u jednoj od zemalja Strane ili u zemlji ili teritoriji kod koje se primenjuje CEFTA-SAP kumulacija, krajnji set će imati porijeklo.

Ukoliko su, npr. plastični češalj i žilet proizvedeni u Hong Kongu, vrijednost tih djelova koji nemaju porijeklo se mora utvrditi da bi se proverilo da li prelazi 15% cijene seta franko fabrika. Ako djelovi iz Hong Konga ne prelaze 15% cijene franko fabrika, smatra se da set ima porijeklo.

ČLAN 11 – NEUTRALNI ELEMENTI

Termin "neutralni elementi", član 11. Protokola, odnosi se na one elemente koji nisu u sastavu gotovog proizvoda. U tom smislu, ne uzima se u obzir porijeklo postrojenja i opreme, energije i goriva, mašina i alata ili robe, koji ne ulaze u sastav, niti je njihova namjena da budu u sastavu gotovog proizvoda.

Primjer:

Parne turbine tarifnog broja HS 8406, proizvedene su u Crnoj Gori od materijala sa i bez porijekla. Turbine su proizvedene uz korišćenje japanskih postrojenja i alata za mašine. Prema pravilu, da bi parne turbine dobile preferencijalno porijeklo, svi materijali koji nemaju porijeklo ne smiju prelaziti 40% cijene gotovog proizvoda franko fabrika.

Prilikom obračunavanja da li je ispunjeno pravilo od 40% materijala bez porijekla, proizvođač ne treba da dodaje element troškova koji se odnose na postrojenje i opremu. U stvari, troškovi postrojenja i opreme predstavljaju indirektnе troškove i neki elementi takvih kapitalnih izdataka bi se mogli naći u cijeni za turbine. Dakle, mogli bi biti uključeni zajedno sa profitom, u element sa porijeklom 60% obračuna troškova

Napomena:

Neutralni elementi takođe nikada ne mogu predstavljati materijal sa porijeklom koji predstavlja dio troškova.

GLAVA III – USLOVI U POGLEDU TERITORIJE

ČLAN 12 – NAČELO TERITORIJALNOSTI

Uslovi za dobijanje statusa porijekla moraju u osnovi biti ispunjeni bez smetnji na teritoriji koju je utvrdila CEFTA, ili u zemljama i na teritorijama gdje se primjenjuje kumulacija (članovi 3. i 4.).

S toga, u slučaju robe sa porijeklom, koja napušta CEFTA zonu kumulacije i iz bilo kog razloga bude vraćena, mora se carinskom organu dokazati da je roba koja se vraća ista roba koja je i napustila zonu. Pored toga, ona ne može biti podvrgnuta nikakvoj obradi osim postupka da se očuva u dobrom stanju. Pod pomenutim uslovima, može se smatrati da takva roba vodi porijeklo iz zone u koju je vraćena. Ako se to ne može dokazati, smatraće se da vraćena roba nema porijeklo.

U savremenoj praksi proizvodnje, ponekad je potrebno da se proizvodi sa porijeklom pošalju u drugu zemlju koja je van CEFTA zone kumulacije radi specijalne obrade koja se ne može izvesti unutar teritorije CEFTA zone kumulacije, pa član 12. ovog Protokola predviđa takve okolnosti u pod određenim uslovima.

Pomenuti uslovi su:

- I. da roba koja se izvozi radi obrade ili prerade van CEFTA zone kumulacije, potiče u okviru zone;
- II. mora biti jasno da je roba koja je ponovo uvezena, rezultat obrade sprovedene u trećoj zemlji na prethodno izvezenom materijalu i
- III. da je ukupna dodata vrednost koja se dobije van teritorije CEFTA ili zemalja ili teritorija kod kojih se kumulacija može primeniti, ne prelazi 10 % cijene proizvoda franko fabrika, za koju se traži preferencijalni status.

Ako se bilo koji od navedenih uslova nije ispunjen, smatraće se da ponovo uvezena roba nema status robe sa porijeklom.

Znači, gore navedene odredbe, se primjenjuju na proizvode koji se pod navedenim okolnostima izvoze izvan CEFTA kumulativne zone, nakon čega se prerađeni proizvodi vraćaju u zemlju izvoznicu. Ove odredbe se neće primjenjivati, kada zemlja izvoznica iz zone nije i zemlja uvoznica iz zone. Iz tog razloga takva obrada van teritorije se vrši u okviru pasivnog oplemenjivanja ili sličnih aranžmana.

Pomenuti izuzetak se ne primjenjuje na tekstilne proizvode iz Glava 50 do 63.

Ukoliko krajnji proizvod dobije status porijekla, putem primene pravila tolerancije od 10% (član 6.), tolerancija koja je dozvoljena prema ovom članu, se ne primjenjuje. Oba pravila u vezi sa tolerancijom se ne primjenjuju zajedno kada se utvrđuje porijeklo gotovog proizvoda. (Znači, nije dozvoljeno da se koristi gore navedeno pravilo, ukoliko je prethodno u zemlji izvoznici proizvod dobio status proizvoda sa porijeklom primjenom pravila tolerancije 10% iz člana 6.).

ČLAN 13 – DIREKTAN PREVOZ (TRANSPORT)

Razlog za primjenu pravila direktnog prevoza je da se obezbijedi da se u principu sve obrade ili prerade vrše u zemljama partnerima sa teritorije CEFTA sporazuma tj. CEFTA zone kumulacije i da se spriječi da roba koja ne poštuje to pravilo dobije preferencijalno porijeklo.

Ukoliko prevoz iziskuje da roba napusti teritoriju CEFTA zemalja tj. CEFTA kumulativne zone te podrazumijeva da se u toku puta zaustavlja na određenim mjestima, dozvoljeni su izuzeci pod specijalnim uslovima.

Proizvodi koji čine jednu pošiljku mogu biti u tranzitu kroz druge zemlje, uz istovar i privremeni smještaj u tim zemljama, pod uslovom da roba nije stavljena u slobodan promet i da nije vršena nikakva obrada osim istovara, ponovnog utovara ili bilo kog postupka čiji je cilj očuvanje robe u dobrom stanju.

Kod svih slučajeva pretovara ili privremenog skladištenja na teritorijama van CEFTA zone kumulacije, mora se obezbijediti da je roba koja je napustila zemlju izvoza ista roba koja je i stigla u zemlju uvoza. U tu svrhu, potrebno je carinskoj službi dostaviti dokaz o ispunjenosti uslova za direktan transport, u vidu:

- jedinstvenog transportnog dokumenta za prolaz iz zemlje izvoznice kroz zemlju tranzita, ili
- potvrde koju izdaju carinski organi zemlje tranzita (uvjerenje o direktnom transportu), ili
- u nedostatku pomenutog, bilo koji drugi dokument koji pruža odgovarajuće dokaze.

Uvjerenje o direktnom transportu (Službeni list Republike Crne Gore br.41/05) je dokument kojim se dokazuju pojedinosti koje se odnose na direktnu pošiljku robe sa porijeklom. Potvrdu izdaje nadležna carinska ispostava koja vrši kontrolu robe u tranzitu, na zahtjev uvoznika ili njegovog ovlašćenog predstavnika.

ČLAN 14 - IZLOŽBE

Proizvodi porijeklom iz Crne Gore, a šalju se radi izložbi u druge zemlje uz naknadnu prodaju za uvoz u neku od zemalja Strana, imaće preferencijalni status. Ova mogućnost se ne primenjuje na proizvode koji su kupljeni na privatnim izložbama u prodavnicama ili poslovnim prostorijama.

U slučaju izložbi u oblasti trgovine, privrede i umjetnosti, važno je da se dokaže da roba koja se šalje na izložbu ni na koji način nije mijenjana, podvrgnuta obradi ili se razlikuje na bilo koji način od robe koja je napustila teritoriju obuhvaćenu CEFTA sporazumom ili zemlje i teritorije gde se primenjuje kumulacija (članovi 3. i 4.). Sledeći uslov je da roba nije korišćena ni za kakvu drugu svrhu osim za prikazivanje i izlaganje te da se nakon toga roba pošalje jednoj od Strana (bilo za vrijeme), ili odmah nakon što je izložba završena.

Eksponati koji se prodaju za vrijeme ili nakon izložbe mogu dobiti preferencijalno porijeklo pod uslovom da je moguće dokazati sledeće:

- da su poslani iz jedne od zemalja Strana (npr. Hrvatske) na izložbu (npr. Švajcarsku) gdje se prikazuju;
- da ih je izvoznik prodao licu iz druge Strane (npr. Srbije);
- da su prodani za vrijeme ili odmah nakon izložbe u neizmijenjenom stanju i
- da su se koristili samo za prikazivanje i izlaganje od momenta kada su poslani na izložbu.

Svi uslovi moraju biti ispunjeni; u protivnom, eksponati koji se vraćaju će se smatrati robom bez porijekla i na taj način će se sa njima i postupati.

Dokaz o porijeklu mora biti izdat od strane carinskog organa zemlje izvoznice te sa takav mora podnijeti carinskom organu zemlje uvoznice, na uobičajeni način. Na dokazu o porijeklu mora biti navedeno ime i adresa izložbe. U slučaju potrebe, može se zahtijevati dostavljanje dodatne dokumentacije o ispunjenju uslova pod kojima se roba izlaže.

GLAVA IV – POVRAĆAJ ILI OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA

ČLAN 15 – ZABRANA POVRAĆAJA ILI OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA CARINE

Zabrana povraćaja ili oslobođenja od plaćanja carine se odnosi na odricanje od refundacije carinskih dažbina plaćenih za materijale bez porijekla koji se koriste za izradu proizvoda sa porijeklom koji se izvoze. Sve uvozne dažbine kojima podleže roba bez porijekla moraju biti plaćene i ni u kom slučaju ne mogu biti vraćene, o čemu se carinskom organu, na njegov zahtjev, mora dostaviti dokaz.

Primjer 1:

Aluminijum koji potiče iz Rusije se uvozi u Crnu Goru, dok se aluminijumski zavrtnji (HS 7616) proizvode u postupku aktivnog oplemenjivanja (sistem odlaganja). Dio gotovih proizvoda sa porijeklom iz Crne Gore se izvozi u Hrvatsku. Prema odgovarajućim pravilima koji se primenjuju na aluminijumske zavrtnje, stepen obrade ili prerade je bio dovoljan. Usled toga, predmetna roba – aluminijumski zavrtnji dobijaju status porijekla iz Crne Gore i carinski organ Crne Gore bi mogao da izda dokaz o porijeklu kada se zavrtnji budu izvozili u Hrvatsku. Međutim, zbog zabrane povraćaja, prije nego carinski organ izda dokaz o porijeklu izvoznik je dužan platiti carinu za aluminijum korišćen u proizvodnji, a koji nema porijeklo.

Primjer 2:

Na osnovu Sporazuma o slobonoj trgovini između SRJ i Ruske Federacije (S.list SRJ Međunarodni Ugovori br.01/01) crnogorsko preduzeće je uvezlo sirovi aluminijum bez plaćana carine uz podnošenje uvjerenja o porijeklu FORM A. Međutim, i u ovom slučaju ukoliko bi se sirovi aluminijum koristio za izradu aluminijumskih zavrtnji koji se izvoze u neku od članica CEFTA-e, da bi

carinski organ Crne Gore bi mogao da izda dokaz o porijeklu EUR.1 potrebno je prethodno platiti carinu za uvezene sirovi aluminijum (obzirom da se sirovi aluminijum smatra robom bez porijekla u skladu sa CEFTA sporazumom-Ruska Federacija nije članica CEFTA-e).

Ove odredbe se takođe primjenjuju u pogledu ambalaže, pribora, rezervnih delova i alata, kao i na proizvode koji se nalaze u setovima, kada takve stavke nemaju porijeklo.

GLAVA V – DOKAZ O PORIJEKLU

ČLAN 16 – NAČIN DOKAZIVANJA PORIJEKLA

Proizvodi sa porijeklom iz jedne Strane ugovornice će prilikom uvoza u drugu Stranu ugovornicu imati preferencijalni status, pod uslovom da je carinskom organu zemlje uvoza priložen dokaz o porijeklu:

- Uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 ili
- "Izjava na fakturi", na fakturi, dostavnici ili nekom drugom komercijalnom dokumentu koji izdaje izvoznik

Za izuzetke u određenim uslovima, videti član 27.

ČLAN 17 – IZDAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR. 1

Uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 (*primerak je dat u Aneksu III Protokola*) izdaje carinski organ na osnovu pismenog zahtjeva izvoznika ili njegovog ovlašćenog predstavnika a na odgovornost izvoznika. S tim u vezi, izvoznik ili njegov ovlašćeni zastupnik je u obavezi da pored pravilno popunjenog uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, uz zahtjev po potrebi dostavi i neophodnu dokumentaciju.

Zahtjev za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR 1, sa pravilno popunjenim uvjerenjem o porijeklu robe EUR.1, podnosi se u postupku izvoznog carinjenja carinskom organu, zajedno sa JCI i drugom neophodnom dokumentacijom. Ovaj obrazac je propisan u Aneksu III Protokola. Ukoliko se obrazac popunjava ručno, on se mora popuniti penkalom ili hemijskom olovkom.

Kod izdavanja uvjerenja EUR.1 važno je imati u vidu, da prije nego što carinski organ izda uvjerenje izvoznik ima obavezu da u zahtjevu za dobijanje uvjerenja carinskom organu dostavi tačne informacije. Količina informacija koje se dostavljaju zavisi od pravila koja se moraju ispuniti. Potrebne informacije obuhvataju samo neke ili sve od sledećih informacija:

- tarifnu klasifikaciju robe;
- postupak obrade ili prerade na teritoriji CEFTA;
- dokaz o porijeklu svih materijala ili delova koji se koriste, a za koje se traži status porijekla;
- detalje o svim materijalima ili delovima koji nemaju porijeklo a koriste se u izradi krajnjeg proizvoda, uključujući i tarifnu klasifikaciju i carinsku vrijednost;

- dokaz o uplati odgovarajućih carinskih dažbina za robu bez porijekla, koja se koristi;
- svu ostalu dokumentaciju koja pruža relevantne dokaze, na zahtjev carinskog organa.

S obzirom na to da se priznavanjem preferencijalnog statusa dobija znatna olakšica prilikom stavljanja robe u slobodan promet, carinski organ Crne Gore kao i drugih Strana CEFTA sporazuma, imaju pravo od izvoznika zatražiti da dostavi svu dokumentaciju za koju smatra da je potrebna i da preuzmu sve neophodne korake za provjeru takve dokumentacije. Carinski organ je u obavezi da obezbijedi da je uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 ispravno ispunjeno i ovjereno.

Carinski organa je u obavezi da dostavljene zahtjeve za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe čuva najmanje tri godine od dana izvoza robe.

POPUNJAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR 1 (Serija C)

Set uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 sadrži tri lista i to:

-prvi list: original uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 – primjerak se daje izvozniku

-drugi list: zahtjev za izdavanje uvjerenja o porijeklu – primjerak zadržava carinski organ

-treći list: kopija prvog lista uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 – primjerak zadržava carinski organ

I. Popunjavanje prvog lista seta uvjerenja o porijeklu robe EUR.1:

UVJERENJE O PORIJEKLU ROBE			
1. Izvoznik (Naziv, puna adresa, zemlja)	EUR. 1 No C 233951		
	Prije popunjavanja obrasca vidjeti objašnjenja na poledini		
3. Primalac (Naziv, puna adresa, zemlja) (neobavezan podatak)	2. Uvjerenje se koristi u preferencijalnoj trgovini između		
	<p>.....</p> <p style="text-align: center;">i</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(unijeti zemlje, grupu zemalja ili teritorije)</p>		
6. Informacije u vezi s prevozom (neobavezan podatak)	4. Zemlja, grupa zemalja ili teritorija na kojoj se proizvodi smatraju proizvodima s porijeklom	5. Zemlja, grupa zemalja ili teritorija na koju se upućuje roba	
	7. Napomene		
8. Redni broj; Oznake i brojevi; Broj i vrsta koleta;⁽¹⁾ Opis robe			9. Bruto masa (kg) ili druga jedinica mjere (l, m³, itd.)
			10. Fakture (neobavezno)
11. OVJERA CARINSKOG ORGANA		12. IZJAVA IZVOZNIKA	
Ovjera deklaracija Izvozni dokument: ⁽²⁾ Model Br. Carinarnica Zemlja ili teritorija izdavanja Datum (potpis)		Ja, dolje potpisani, izjavljujem da gore navedena roba zadovoljava uslove za izdavanje ovog uvjerenja. Mjesto i datum: (potpis)	
Pečat			

(1) Za robu bez ambalaže, naznačiti broj predmeta ili staviti napomenu "u rasklapanom stanju"

(2) Popunjava se samo ako interni propisi zemlje ili teritorija izvoza to zahtijevaju

<p>13. ZAHTEJEV ZA PROVJERU, UPUĆUJE SE</p>	<p>14. REZULTAT PROVJERA</p>
<p>Zahtjev za provjeru tačnosti i ispravnosti ovog uvjerenja.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(mjesto i datum) Pečat</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(potpis)</p>	<p>Izvršena provjera pokazuje:⁽¹⁾</p> <p>☐ da je ovo uvjerenje izdala navedena carinarnica i da su podaci u njemu tačni</p> <p>☐ da ovo uvjerenje nije tačno ni ispravno (vidi napomene u prilogu)</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(mjesto i datum) Pečat</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(potpis)</p> <p>(1) Oznakom X označiti rezultate provjere</p>

NAPOMENE

1. U potvrdama se ne smiju brisati ili pisati riječi jedne preko drugih. Bilo koje ispravke moraju biti učinjene precrtavanjem netačnih i upisivanjem potrebnih korekcija. Svaka takva ispravka mora biti parafirana od strane lica koje je popunilo uvjerenje i potvrđena od carinskih organa zemlje ili teritorije gdje je uvjerenje izdato.
2. Između proizvoda unijetih u uvjerenje ne smije se ostavljati prored i ispred svakog proizvoda mora biti redni broj. Neposredno nakon posljednjeg proizvoda obavezno se upisuje vodoravna crta. Neispunjen prostor treba biti precrtan, tako da se onemogući naknadno unošenje podataka.
3. Roba se označava na način uobičajen u trgovini, uz dovoljno podataka koji omogućavaju njeno prepoznavanje.

● Po ovlaštenju Direktora Uprave carina - Podgorica, br. D-13790/2 od 5.11.2007. godine

Štampa: "Grafo Crna Gora" d.o.o.
81000 Podgorica, Trg Božane Vučinić 17
Tel: +382 81 622 204, 622 208

Polje 1 Izvoznik unosi naziv izvoznika, punu adresu i zemlju (izvoznik može biti fizičko lice koje je stalno nastanjeno u Crnoj Gori ili pravno lice sa sedištem u Crnoj Gori).

Polje 2 U prvu liniju se unosi „Crna Gora“ dok se u drugu liniju unosi odgovarajuća Strana CEFTA sporazuma ili se samo na prvoj liniji unosi CEFTA dok druga linija ostaje nepopunjena.

Polje 3 Primalac, (popunjava se po potrebi), unosi se naziv primaoca, njegova puna adresa i zemlja.

Napomena:

Preporučuje se da se unese ime primaoca, ali nije obavezno. U slučaju izvoza za potrebe izložbe, van Crne Gore ili u zemlju koja odobrava preferencijalni promet proizvoda koji će se prodati nakon izložbe, potrebno je uneti i mesto izložbe.

Polje 4 Zemlja, grupa zemalja ili teritorija proizvoda za koje se smatra da ispunjavaju kriterijume o porijeklu. To će u većini slučajeva biti Crna Gora. U nekim slučajevima, npr. zamjene dokaza o porijeklu ili minimalnih postupanja sa robom koja potiče iz druge Strane ili zemlje ili teritorije gdje se primjenjuje kumulacija, potrebno je uneti odgovarajuću zemlju porijekla.

Ukoliko su proizvodi obuhvaćeni jednim uvjerenjem o porijeklu robe EUR.1 porijeklom iz više od jedne zemlje ili teritorije, polje 4 se popunjava na sledeći način:

- u polje 4 se upisuje napomena: "Vidi rubriku 8", i
- u polje 8 se za svaki proizvod upisuje ime ili službena skraćenica države ili teritorije porijekla

U polje 5 Zemlja, grupa zemalja ili teritorija odredišta robe, unosi se zemlja odredišta robe.

U polje 6 Pojednosti o prevozu – (popunjava se po potrebi) prevozna sredstva i maršuta do zemlje uvoznice.

U polje 7 Napomene se unosi "Issued retrospectively - Naknadno izdato", ako je uvjerenje izdato nakon izvoza ili se unosi "Duplicate - Duplikat" ukoliko je izdat duplikat uvjerenja EUR 1. Ostale napomene koje mogu biti od koristi nadležnom carinskom organu, takođe se unose u ovo polje, npr. "roba je vraćena, jer je inspekcija ustanovila da je oštećena".

Takođe u polje 7 se unosi jedna od sledećih izjava na engleskom jeziku:

- ukoliko se porijeklo dobija primjenom kumulacije sa materijalima koji potiču iz jedne Strane:
" **Cummulation applied with - KUMULACIJA SE PRIMJENJUJE SA.....**" (naziv zemlje-zemalja ili teritorije-a)
- ukoliko se porijeklo dobija bez primjene kumulacije, sa materijalima koji potiču iz jedne Strane:
" **No cummulation applied - KUMULACIJA SE NE PRIMJENJUJE**"

U polje 8 se unosi redni broj, oznake, brojevi i vrste paketa, opis robe:

- za “redni broj” – potrebni su redni brojevi robe na koju se odnosi uvjerenje, za više od jedne vrste robe
- za “obilježja, brojeve i vrste ambalaže” - oznake i identifikacioni brojevi na paketima. Ako su paketi adresirani na primaoca: unose se adresa primaoca, broj paketa navedenih u fakturi i opis paketa (kutije, bale, palete, bačve, itd.). Ako paketi nisu obilježeni, unosi se napomena “bez obilježja i brojeva”;
- za “opis proizvoda”- potrebno je dati opis na način koji će pomoći ispostavi koja vrši carinjenje da identifikuje proizvod i njegovo porijeklo;

Napomena:

Kada uvjerenje obuhvata niz raznih proizvoda, svaka vrsta proizvoda treba da se unese u nov red po numeričkom redosledu (1, 2, 3...). Stavke treba unositi bez proreda.

Kod pošiljki koje se sastoje od proizvoda sa i bez porijekla, treba dati opis samo proizvoda sa porijeklom. Ponekad je nemoguće izbeći zajednički unos proizvoda sa i bez porijekla na fakturi. U tom slučaju treba navesti (npr. u fusnoti, označeno zvezdicom) koji proizvodi su bez porijekla. a u uvjerenju EUR.1 u polju 8, odgovarajući komentar pored opisa robe – npr. “proizvodi označeni sa * u fakturi su bez porijekla i kao takvi nisu obuhvaćeni ovim uvjerenjem EUR.1”.

Poslednji unos proizvoda mora biti podvučen horizontalnom linijom a preostali prostor se mora precrtati dijagonalnom linijom.

U polje 9 Bruto težina (kg) ili bilo koja druga jedinica mere (litar, metar itd.), unosi se bruto težina robe ili bruto količina u drugim jedinicama mjere navedenim u fakturi;

U polje 10 Fature – popunjavanje po potrebi, unose se brojevi i datumi svih faktura izdatih za robu koju prati uvjerenje EUR 1;

U polje 11 Ovjera carinskog organa – unosi se broj JCI, šifra carinske ispostave, naziv zemlje izdavanja, datum i mjesto izdavanja uvjerenja EUR 1, potpis carinskog službenika i pečat koji se koristi za ovjeru uvjerenja o porijeklu robe EUR.1.

U polje 12 Deklaracija izvoznika – unose se mesto i datum podnošenja uvjerenja EUR 1 carinskom organu i potpis izvoznika.

Polje 13 (zahtjev za provjeru) i 14 (rezultat provjere) popunjava carinski organ, u slučajevima vršenja naknadne kontrole predmetnog uvjerenja o porijeklu robe EUR.1

II. Popunjavanje drugog lista seta-zahtjev za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1:

ZAHTJEV ZA IZDAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE

1. Izvoznik (Naziv, puna adresa, zemlja)	EUR. 1 No C 233951	
	Prije popunjavanja obrasca vidjeti objašnjenja na poledini	
3. Primalac (Naziv, puna adresa, zemlja) (neobavezan podatak)	2. Uvjerenje se koristi u preferencijalnoj trgovini između	
 i (unijeti zemlje, grupu zemalja ili teritorije)	
6. Informacije u vezi s prevozom (neobavezan podatak)	4. Zemlja, grupa zemalja ili teritorija na kojoj se proizvodi smatraju proizvodima s porijeklom	5. Zemlja, grupa zemalja ili teritorija na koju se upućuje roba
	7. Napomene	
8. Redni broj; Oznake i brojevi; Broj i vrsta koleta;⁽¹⁾ Opis robe	☐ Cumulation applied with (name of country/(s) of territory/(s))	
	☐ No cumulation applied (Insert X in the appropriate box)	
	9. Bruto masa (kg) ili druga jedinica mjere (l, m³, itd.)	10. Fature (neobavezno)

(1) Za robu bez ambalaže, naznačiti broj predmeta ili staviti napomenu "u rasutom stanju"

IZJAVA IZVOZNIKA

Ja, dolje potpisani izvoznik robe navedene na poleđini,

IZJAVLJUJEM da roba zadovoljava uslove za izdavanje priloženog uvjerenja;

NAVODIM okolnosti na osnovu kojih roba ispunjava te uslove:

.....
.....
.....
.....

PODNOŠIM sledeća dokazna dokumenta:⁽¹⁾

.....
.....
.....
.....

OBAVEZUJEM se da na zahtjev nadležnih organa podnesem svaki dodatni dokazni dokument koji ti organi smatraju potrebnim radi izdavanja priloženog uvjerenja, kao i da prihvatim svaki eventualni pregled od strane pomenutog organa, mog knjigovodstva i uslova u kojima je gore navedena roba proizvedena;

MOLIM izdavanje priloženog uvjerenja za ovu robu.

.....
(mjesto i datum)

.....
(potpis)

(1) Na primjer: uvozni dokumenti, uvjerenja o porijeklu robe, fakture, izjave proizvođača, itd., u vezi sa proizvodima korišćenim u proizvodnji ili robom koja je ponovo izvezena u nepromijenjenom stanju.

Polja od 1 do 10 se popunjavaju na isti način, kao kod popunjavanja prvog lista seta uvjerenja o porijeklu robe EUR.1.

Međutim poleđina drugog lista seta (**deklaracija izvoznika**) se popunjava na sledeći način:

- a) Navodim okolnosti na novu kojih roba ispunjava te uslove - treba navesti koje je pravilo ispunjeno u konkretnom slučaju:
 - Roba je u potpunosti dobjena –izvoznik može uneti *"roba dobijena u potpunosti u Crnoj Gori, klasifikovana pod tarifni broj*"
 - Izvoznik – proizvođač može uneti: *"Roba koja se navodi u ovom uvjerenju je proizvedena od strane izvoznika i klasifikovana pod tarifni broj* Ona ispunjava pravilo iz liste obrade ili prerade za tarifni broj npr.1704"
- b) Podnosim sledeća dokazna dokumenta – treba navesti sva važna komercijalna dokumenta koja su na raspolaganju izvozniku koji dokazuje porijeklo (kojim se dokazuju navodi dati u tački a)), kao što su: lista pakovanja, tovarni list, dostavnice, kratkoročne/dugoročne izjave dobavljača (čl.34 Uredbe za spr. C.Z.,Sl.list RCG br.15/03), uvjerenje EUR 1 koje je pristiglo sa uvezenim materijalima koji se koriste za izradu proizvoda namijenjenih za izvoz.

Ako izvoznik kupi materijale za proizvodnju robe za izvoz na internom tržištu, potrebno uz zahtjev za uzdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, priložiti i kratkoročnu odnosno dugoročnu izjavu dobavljača.

III. Popunjavanje trećeg lista seta uvjerenja o porijeklu robe EUR.1:
treći list seta uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 predstavlja kopiju prvog lista seta, i popunjava se na identičan način kao i prvi list seta.

Obrazac uvjerenja EUR.1 se popunjava na službenom jeziku ili na jeziku zemlje uvoznice, u kom slučaju carinska ispostava može zatražiti prevod. Kada carinski organ, na osnovu podataka iz zahtjeva za izdavanje uvjerenja EUR.1, izjave dobavljača, JCI detalja i dokumenata koji su priloženi uz JCI i pregleda robe, identifikuje robu kao proizvode sa porijeklom iz Crne Gore, ona izdaje uvjerenje prema pravilima o porijeklu. Uvjerenje EUR 1 se dostavlja uz robu nakon što carinski službenik unese broj i datum izvozne JCI u polje 11, potpiše je i ovjeri pečatom.

Ukoliko carinska ispostava na osnovu podataka iz izjave dobavljača priložene uz zahtjev za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, dokumentacije priložene uz JCI i pregleda robe, ustanovi da roba za izvoz nema porijeklo Crne Gore, prema pravilima o porijeklu robe, ona će odbiti da izda uvjerenje.

ČLAN 18 – NAKNADNO IZDAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1

Uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 se može izdati na zahtjev izvoznika, nakon izvoza, ako u vreme izvoza nije bilo izdato zbog grešaka ili nenamjernih propusta ili ako se carinskim organima dokaže da je EUR.1 bio izdat ali pri uvozu u jednu od Strana nije bio prihvaćen zbog tehničkih razloga.

Napomena:

Novo, naknadno izdato uvjerenje ne može zameniti uvjerenje koje je odbijeno po osnovu neispunjenja pravila o porijeklu robe (npr. kada je u rubrici 7 uvjerenja navedeno da je primijenjena kumulacija porijekla sa zemljom ili teritorijom sa kojom ona nije moguća).

Drugi razlog za naknadno uvjerenja o porijeklu robe odnosi se na "izuzetne okolnosti". Ovaj neodređeni izraz se odnosi na nepredvidive ili vanredne okolnosti, koje je nemoguće detaljno pojedinačno opisati, ali se carinskim organima prepušta odlučivanje o tome da li će se neki slučaj smatrati izuzetnim.

Izvoznik će podnijeti carinskom organu popunjen obrazac uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, pri čemu se u polje 7 (Napomene) unosi na engleskom jeziku "Issued retrospectively – Naknadno izdato".

Na osnovu raspoloživih podataka, nadležni carinarnski organ procenjuje da li je roba u vrijeme prihvatanja izvozne carinske deklaracije, ispunjavala uslove definisane za dodjelu porijekla i da li opis robe naveden u uvjerenju nedvosmisleno odgovara opisu robe koji je deklarisan prilikom izvoznog carinjenja.

Uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 izdata naknadno, imaju datum naknadnog izdavanja.

ČLAN 19 – DUPLIKAT UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1

U slučajevima kada je originalno uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 izgubljeno ili uništeno, izvoznik može zatražiti od carinskog organa izdavanje duplikata tog uvjerenja. **Duplikat predstavlja tačnu kopiju originala.** Zato se on mora odnositi na istu robu i mora biti vjerna kopija svih pojedinosti koje sadrži originalno uvjerenje. Period važenja originalnog uvjerenja se odnosi i na duplikat. Uvjerenje-duplikat mora uvek imati oznaku na engleskom jeziku "Duplicate-DUPLIKAT" koje se unosi u polju 7, mjesto i datum izdavanja originalnog uvjerenja i broj JCI-a, priloženu kopiju JCI-a i drugu dokumentaciju kojom se svedoči o dodjeli statusa robe sa porijeklom.

Uvijek se mora voditi računa o tome, da prije nego što se od carinskog organa zatraži izdavanje uvjerenja EUR.1, podnosilac mora biti spreman da carinskom organu potvrdi da je informacija koju daje tačna i da je može potkrijepiti dokazima. (npr. carinski organ može prije nego što izda duplikat, zatražiti od izvoznika dokaz o tome da je originalno uvjerenje ukradeno, izgubljeno ili uništeno).

ČLAN 20 – ZAMJENA UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR.1

Kada pošiljka sa porijeklom pristigne u Crnu Goru, ona se može podijeliti u manje pošiljke za carinjenje u različitim carinskim ispostavama unutar teritorije. U takvim slučajevima, može se na osnovu originalnog EUR.1 koji prati pošiljku, izdati zamjensko uvjerenje o porijeklu robe EUR.1, za svaku od manjih pošiljki na koje je podijeljena originalna pošiljka.

Zamenska uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 moguća su samo ako je roba pod kontrolom carinskog organa koji izdaje zamene. Da bi se dobilo zamjensko uvjerenje EUR.1, uvoznik ili njegov ovlašćeni predstavnik moraju nadležnoj carinskoj ispostavi (pod čijom nadzorom se roba nalazi) podnijeti zahtjev za izdavanje EUR.1 sa pravilano popunjenim zamjenskim uvjerenjem o porijeklu robe EUR.1, pri čemu se u polje 7 (Napomene) unosi da se radi o zameni uvjerenja i serijski broj uvjerenja koje se prilaže uz robu, kao i pismena izjava da se radi o istoj uvezenoj robi ili dijelu pošiljke za koju je izdat prethodno uvjerenje izdato (ova pismena izjava se unosi na poleđini zahtjeva za izdavanje zamjenskog uvjerenja o porijeklu robe EUR.1).

Odredbe ovog člana, se primjenjuju isključivo kada se originalna pošiljka dijeli na manje pošiljke, koje se onda šalju na druge destinacije u okviru same Strane. (npr. Ukoliko se roba sa porijeklom iz Srbije uskladišti u Bijelom Polju, nadležna carinska ispostava Bijelo Polje može na osnovu originalnog uvjerenja o porijeklu robe izdatog od strane carinskog organa Republike Srbije izdati više zamjenskih uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 za razne destinacije unutar Crne Gore).

Ukoliko se pošiljka ili jedan njen dio upućuje u drugu Stranu, potrebno je izdati novo uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, u skladu sa članom 17.

ČLAN 21 – RAČUNOVODSTVENO RAZDVAJANJE

Kada dođe do većih problema sa troškovima materijala prilikom vođenja odvojenih zaliha, materijala sa i bez porijekla, koji su identični i mogu se razmjenjivati, carinski organ može na osnovu pismenog zahtjeva, odobriti tzv. metod "računovodstvenog razdvajanja" za vođenje takvih zaliha. Carinski organ može dati takvo ovlašćenje uz uslov poštovanja svih uslova koji se smatraju relevantnim.

Ova metoda se evidentira i primjenjuje na osnovu opštih računovodstvenih principa koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

Kompanija koja koristi računovodstveno razdvajanje može zatražiti dokaz o porijeklu za one količine proizvoda koji se mogu smatrati proizvodima sa porijeklom.

Korisnik ovih olakšica dužan je voditi evidenciju o količinama proizvoda, dok nadležna carinska ispostava prati njihovo korišćenje i može povući ovlašćenje u bilo kom trenutku ukoliko smatra da se koristi neadekvatno.

Objašnjenje:

Često se dešava, da određeni proizvođač u svom magacinu ima (npr. u dva Silosa) dvije potpuno identične robe pri čemu je jedna ima status robe sa porijeklom dok je druga uvezena i nema status robe sa porijeklom. Ovakav način skladištenja sirovina proizvođaču pravi uvećane troškove skladištenja, obzirom da je u obavezi da fizički razdvoji (u dva različita silosa) robu sa porijeklom od robe koja nema porijeklo. Navedeni član, omogućava proizvođaču da obje robe (robu sa porijeklom i robu bez porijekla) skladišti zajedno (u jednom silosu) ukoliko dobije ovlaštenje od nadležnog carinskog organa da u skladu sa računovodstvenim principima vodi zalihe koje će u svakom trenutku carinskom organu omogućiti dovoljno podataka o uspunjenosti uslova za utvrđivanje statusa proizvoda sa porijeklom.

ČLAN 22 – IZJAVA NA FAKTURI

Kao alternativa posjedovanju uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 koji se izdaje za svaku pošiljku, može se sačiniti izjava na fakturi, od strane:

- ovlaštenog izvoznika (vidjeti sledeći član 23.) za sve pošiljke, bez obzira na njihovu vrijednosti, ili
- bilo kog izvoznika, čija ukupna vrijednost pošiljke ne prelazi 6.000 €.

Prilikom utvrđivanja vrijednosti pošiljke za svrhu sačinjavanja izjave na fakturi, potrebno je imati u vidu cijenu franko fabrika, koja je definisana u članu 1.

Svrha ovog alternativnog rešenja je da se pojednostavi postupak za proizvođače (izvoznike) koji redovno izvoze svoje proizvode zemljama-partnerima, u okviru CEFTA zone kumulacije, bez obaveze da podnose carinskim organima zahtjev za dobijanje uvjerenja EUR.1 za svaku pošiljku. Uslov je da vrijednost pošiljke ne prelazi iznos od 6.000 €. Ukoliko fakturna vrijednost nije izražena u € -ima, kurs valute u kojoj je izražena vrijednost u fakturi u odnosu na €, biće ključni faktor za ocjenu da li pošiljka ispunjava vrijednosni uslov.

Ispod samog teksta izjave na fakturi, izvoznik mora obavezno navesti jednu od dvije propisane rečenice (na engleskom jeziku):

- a. da je porijeklo stečeno primjenom kumulacije (tada treba navesti zemlje sa kojima je kumulirano porijeklo) odnosno
- b. da kumulacija nije primjenjivana.

Izjava na fakturi potvrđuje da su proizvodi preferencijalnog porijekla, osim ako je drugačije izričito navedeno. To u suštini znači, da na jednoj fakturi mogu biti i proizvodi sa porijeklom i proizvodi bez porijekla. U takvoj situaciji, izvoznik posebno navodi koji su proizvodi u fakturi sa porijeklom a koji nisu. Npr. Proizvode koji nisu sa porijeklom obilježava zvjezdicom, pri čemu na samoj fakturi navodi da proizvodi obilježeni zvjezdicom namaju status robe sa porijeklom.

Obaveza izvoznika koji je sačinio izjavu na fakturi, je da carinskom organu kad god on to zatraži podnese odgovarajuću dokumentaciju kojom se dokazuje porijeklo robe.

Što se tiče same izjave na fakturi, tekst izjave je da u Aneksu IV Protokola, i glasi:

Izvoznik proizvoda obuhvaćenih ovom ispravom (carinsko ovlašćenje br.....(1)) izjavljuje da su, osim ako je drugačije izričito navedeno, ovi proizvodi (2) preferencijalnog porijekla.

- Cumulation applied with (naziv zemlje (zemalja) ili teritorije(a))
- No cumulation applied (3)

.....(4)
(Mesto i datum)

.....(5)
(Potpis izvoznika;
pored toga, ime lica koje potpisuje deklaraciju
mora biti čitko napisano)

- (1) Kada je izjava na fakturi sačinjena od strane ovlašćenog izvoznika ovdje mora biti upisan broj ovlašćenja. Kada izjava na fakturi nije sačinjena od strane ovlašćenog izvoznika, riječi u zagradi se ispuštaju ili se taj prostor ostavlja prazan.
- (2) Navesti porijeklo proizvoda.
- (3) Popuniti i nepotrebno izbrisati.
- (4) Ovi navodi se mogu izostaviti ako pomenuti podaci već postoje u samom dokumentu.
- (5) Vidjeti član 22 (6) Protokola. U slučajevima kada izvoznik ne mora staviti potpis, izostanak obaveze potpisivanja podrazumijeva da nema ni obaveze navođenja imena potpisnika.

ČLAN 23 – OVLAŠĆENI IZVOZNIK

Međutim, prije dobijanja dozvole za izdavanje izjave na fakturi, bez obzira na vrijednost pošiljke, ovlašćeni izvoznik mora ispuniti određena pravila i uslove.

Što se tiče same izjave na fakturi, ovlašćeni izvoznici koji dobiju odobrenje moraju koristiti sledeći tekst (Aneks IV Protokola):

Izvoznik proizvoda obuhvaćenih ovom ispravom (carinsko ovlašćenje br.....(1)) izjavljuje da su, osim ako je drugačije izričito navedeno, ovi proizvodi (2) preferencijalnog porijekla.

- Cumulation applied with (naziv zemlje (zemalja) ili teritorije(a))
- No cumulation applied (3)

.....(4)
(Mesto i datum)

.....(5)
(Potpis izvoznika;

pored toga, ime lica koje potpisuje deklaraciju mora biti čitko napisano)

- (1) Kada je izjava na fakturi sačinjena od strane ovlašćenog izvoznika ovdje mora biti upisan broj ovlašćenja. Kada izjava na fakturi nije sačinjena od strane ovlašćenog izvoznika, riječi u zagradi se ispuštaju ili se taj prostor ostavlja prazan.
- (2) Navesti porijeklo proizvoda.
- (3) Popuniti i nepotrebno izbrisati.
- (4) Ovi navodi se mogu izostaviti ako pomenuti podaci već postoje u samom dokumentu.
- (5) Vidjeti član 22 (6) Protokola. U slučajevima kada izvoznik ne mora staviti potpis, izostanak obaveze potpisivanja podrazumijeva da nema ni obaveze navođenja imena potpisnika.

Primjer, kako bi trebala da izgleda jedna izjava na fakturi crnogorskog ovlašćenog izvoznika:

"Izvoznik proizvoda obuhvaćenih ovom ispravom (carinsko ovlašćenje br...D-1930/1 od 15.12.2007.g.....(1)) izjavljuje da su, osim ako je drugačije izričito navedeno, ovi proizvodi ...crnogorskog..... (2) preferencijalnog porijekla".

- Cumulation applied with *(naziv zemlje (zemalja) ili teritorije(a))*

- No cumulation applied (3) → *"potrebno je navesti samo jednu od dvije gore navedene rečenice (ili jednu popuniti a drugu precrtati)"*

.....(4) → *"ne mora biti navedeno ukoliko je podatak sadržan u samom dokumentu"*
(Mjesto i datum)

.....(5) → *"ne mora biti potpisano (pod uslovima iz člana 22 st.(6))"*
(Potpis izvoznika;
pored toga, ime lica koje potpisuje deklaraciju mora biti čitko napisano)

Status ovlašćenog izvoznika iz Crne Gore shodo CEFTA Sporazumu, može se odobriti bilo kom izvozniku koji ispunjava sledeće uslove koje Uprava Carina Crne Gore bude smatrala neophodnim:

- da je izvoznik istovremeno i proizvođač robe (špediteri ne mogu biti ovlašćeni izvoznici),
- da su isporuke proizvoda česte (deset ili više puta mesečno),
- da se sve carinske i poreske dažbine plaćaju redovno,
- da protiv njega nisu pokrenuti nikakvi prekršajni postupci iz oblasti carine,

- da su upoznati sa važećim pravilima o porijeklu robe tj. da zapošljava lice sa odgovarajućim stepenom stručnosti, a koji je dobro upoznat sa pravilima o porijeklu,
- da je prošao test znanja, koji organizuje komisija Uprave Carina Crne Gore,
- da poseduje svu dokumentaciju kojom se potvrđuje status porijekla proizvoda,
- da računovodstvena evidencija omogućava utvrđivanje porijekla, i
- druge uslove koje Uprava carina smatra neophodnim.

Zahtev za dobijanje statusa ovlašćenog izvoznika se dostavlja Upravi Carina Crne Gore. Ovaj zahtev treba da sadrži sve pojedinosti o izvezenom proizvodu, uslove na osnovu kojih je tim proizvodima odobren status porijekla, o količini izvoza u prethodnoj godini i koliko često su izvršavane isporuke.

Izvoznik je takođe u obavezi da dâ izjavu:

- da će dostaviti izjavu na fakturi samo za robu koja ispunjava uslove koji moraju biti ispunjeni za dobijanje statusa porijekla,
- da će u bilo kom momentu biti spreman da dostavi carinskim organima svu neophodnu dokumentaciju,
- da će preuzeti svu odgovornost u slučaju netačnih izjava o porijeklu ili nekorektnog korišćenja ovlašćenja,
- da će preuzeti punu odgovornost za sve pojedinačne izjave na fakturi koje se odnose na njega, kao da ih je potpisao lično,
- da će čuvati svu dokumentaciju na osnovu koje je izdata izjava na fakturi, u periodu od najmanje tri godine nakon izdavanja izjave.

Kada Uprava Carina Crne Gore realizuje sve predviđene postupke i proveri sve informacije, ukoliko su ispunjeni uslovi, sačinjava rešenje o davanju ovlašćenja. Ukoliko su neophodni uslovi ispunjeni, izvoznik je dužan unijeti broj ovlašćenja u polje koje je posebno namenjeno za tu informaciju u izjavi na fakturi.

Redovne kontrole ovlašćenih izvoznika koje sprovode carinski organi, garantuju da se dodeljeno ovlašćenje koristi na propisan način.

Carinski organi mogu povući odobreno ovlašćenje u bilo kom momentu, u slučaju da zaključe da se propisani uslovi ne poštuju ili ako izvoznik koristi odobreno ovlašćenje na nepropisan način.

ČLAN 24 – VAŽENJE DOKAZA O PORIJEKLU ROBE

Dokazi o porijeklu imaju vrijeme važenja četiri meseca, bez obzira da li se radi o obrascu EUR.1 ili izjavi na fakturi. Pomenuto vrijeme važenja počinje od dana njegovog izdavanja ili sačinjavanja i mora se dostaviti carinskom organu zemlje uvoznice u roku od 4 meseca.

Kada je roba u carinskom postupku skladištenja, dokaz o porijeklu robe se može dostaviti prilikom njenog unosa u carinsko skladište ili u bilo kom

trenutku tokom njenog skladištenja, ali svakako u roku od četiri meseca od dana njegovog izdavanja u zemlji izvoznici. Kada se uskladištena roba pušta u slobodan promet, mora se proveriti da li je poštovan propisani rok.

Pod određenim uslovima, carinski organi mogu prihvatiti dokaz o porijeklu i nakon isteka perioda važenja. Carinski organ može prihvatiti dokaz o porijeklu koji je stigao van roka, ukoliko bude smatrao da su razlozi za kašnjenje njegovog dostavljanja vanredne okolnosti. Pod vanrednim okolnostima, podrazumijevaju se okolnosti koje su van kontrole uvoznika ili njegovog predstavnika, a do kojih dolazi rijetko i koje ne sprječavaju carinske organe da povjere porijeklo robe. Prihvatanje dokaza o porijeklu i nakon isteka roka njegovog važenja, diskreciono je pravo carinskog organa svake strane ugovornice.

ČLAN 25 – PODNOŠENJE DOKAZA O PORIJEKLU

Ovim članom je propisano da carinski organ zemlje uvoznice, može zahtijevati prevod dokaza o porijeklu, i može od uvoznika zatražiti da uvozna dokumenata prati i izjava da predmetni proizvodi ispunjavaju uslove za primjenu ovog Sporazuma

ČLAN 26 – SUKCESIVAN UVOZ

Odredbe ovog člana, najčešće se odnose na postrojenja i opremu koje zbog njihovih karakteristika nije moguće isporučiti kao jednu pošiljku. S tim u vezi, carinski organi mogu na zahtev uvoznika dati odobrenje da se carinskim organima dostavi jedan dokaz o porijeklu robe, koji se odnosi na sve djelimične isporuke koje obuhvataju jedan konkretni proizvod u rastavljenom stanju. Navedeno postupanje pojednostaljuje postupak, obzirom da nije neophodno za svaku pojedinačnu pošilju prilagati zaseban dokaz o porijeklu. Dokaz o porijeklu, se u ovom slučaju podnosi prilikom prve djelimične pošiljke. U tom slučaju, carinska ispostava koja je odgovorna za pomenutu proceduru prati da li su ispunjeni definisani uslovi za primenu preferencijalnog tretmana.

ČLAN 27 – IZUZETAK OD OBAVEZE PODNOŠENJA DOKAZA O PORIJEKLU

Roba koju privatno lice u malim paketima šalje privatnom licu ili koja predstavlja dio ličnog prtljaga se smatra proizvodima sa porijeklom bez zahteva da se podnese dokaz o porijeklu, pod uslovom:

- da ti proizvodi nemaju komercijalni karakter,
- da su deklarirani kao proizvodi sa porijeklom, i
- da ne postoji sumnja u vjerodostojnost izjave koju daje lice koje prenosi ili prima robu.

Ukupna vrijednost robe koja se šalje u paketima ne smije prelaziti iznos od 500 € a roba koja čini deo ličnog prtljaga putnika, 1200 €. Kada carinski organi osnovano sumnjaju u autentičnost izražene vrijednosti i porijekla robe, carinski organ može zatražiti dokaz o porijeklu da bi se ostrvatio

preferencijalni status. U suprotnom ukoliko se ne proloži takav dokaz, tada se mora proći redovan postupak carinjenja.

ČLAN 28 – PRATEĆA DOKUMENTACIJA

Prilikom podnošenja zahteva za izdavanje uvjerenja o kretanju robe EUR.1 ili sačinjavanja izjave na fakturi, izvoznik mora u svakom trenutku biti spreman da carini dostavi sve dodatne informacije na njihov zahtev. Prateća dokumentacija treba da pomognu carinskom organu da potvrdi preferencijalni status robe za koju je podnesen zahtev za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1.

Između ostalog, primeri za to su, izjava dobavljača, dokazi o porijeklu, računovodstvena evidencija, standardi proizvodnje, dostavnice i opisi proizvodnog postupka. Stoga, izvoznici moraju upamtiti da prilikom zahtjeva za izdavanje dokaza o porijeklu takođe moraju biti u stanju da potkrijepe svoj zahtev preciznim dokazom kojim se potvrđuje tačnost informacije koja je iznijeta u zahtevu.

ČLAN 29 – ČUVANJE DOKAZA O PORIJEKLU ROBE

Izvoznici i carinski organi su dužni da dokumenta koji se odnose na izvoz čuvaju najmanje tri godine, npr. zahtjeve, izjave uvjerenja EUR.1 izjave na fakturi.... Znači, neophodno je svu dokumentaciju (a ne samo dokaze o porijeklu) čuvati najmanje tri godine, zbog mogućnosti naknadnih provjera.

RAZLOZI ZA ODBIJANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR. 1

Ukoliko iz formalnih razloga, nadležni carinski organ ne prihvati dokaz o porijeklu robe zbog tehničkih grešaka, originalni primerak dokaza bi trebalo vratiti uvozniku tako da on može kasnije podnijeti ispravan dokaz o porijeklu.

Tehnički razlozi za neprihvatanje dostavljenih dokaza o porijeklu (između ostalog), su:

- obrazac uvjerenja EUR.1 dostavljen u formi koja se razlikuje od propisane (npr. nedostaje "guillonche" štampa, razlikuje se po veličini i boji, ne sadrži serijski broj, nije štampan na jednom od zvaničnih jezika);
- jedno od obaveznih polja nije popunjeno (npr. polje 4);
- uvjerenje o porijeklu robe EUR.1 nije potpisano (na pr, polje 11);
- uvjerenje je izdao nekompetentni organ;
- uvjerenje nije originalno, već samo kopija;
- korišćen je novi pečat bez prethodnog obaveštenja o tome.

U tom slučaju, uvjerenje o porijeklu robe se mora označiti sa "**DOCUMENT NOT ACCEPTED**" („**DOKUMENT NIJE PRIHVAĆEN**“) i potrebno je navesti razloge. Zatim se ono vraća uvozniku da bi mogao da dobije novi, naknadno

izdati dokument (videti član 18. ovog Obavještenja). Carinski organi čuvaju fotokopiju odbijenog dokumenta radi dodatne kontrole.

Mora se napraviti razlika između gore navedenog i manjih grešaka koje se otkriju u dokazima o porijeklu robe, ili manjih odstupanja koja se uoče između izjave koja se nalazi u dokazu o porijeklu i dokumentacije koja se podnosi za potrebe uvoza. Dokazi o porijeklu robe se neće automatski odbacivati kada se otkrije da sadrže greške, pod uslovom da je carina zemlje uvoznice sigurna da se ti dokazi odnose na robu uz koju su predati, kao i da su u skladu sa tom robom. Međutim, carinski organ iz zemlje uvoznice će odlučiti o tome da li su te greške dovoljno ozbiljne da se dokazi o porijeklu robe odbace. Naravno, u tom kontekstu, reč "greška" se ne odnosi na pogrešne informacije koje su namerno dostavljene.

ODUZIMANJE PRAVA KORIŠĆENJA PREFERENCIJALNOG TRETMANA

Carinski organi će odbiti pravo korišćenja preferencijalnog tretmana za uvezenu robu u slučajevima kada postoji osnovana sumnja. Tu, između ostalog, spadaju slučajevi kod kojih se dokaz o porijeklu smatra neprihvatljivim bez prethodnog zahtjeva za kasnijom proverom:

- roba za koju uvjerenje o porijeklu robe EUR. 1 ne ispunjava uslov za preferencijalni tretman;
- polje za opis robe (polje 8 iz EUR.1) je nepopunjeno ili se odnosi na neku drugu robu umesto na onu koja je predata;
- dokaz o porijeklu robe je izdala zemlja kod koje se ne primenjuje preferencijalni sistem, čak i kada ta roba vodi porijeklo iz zemlje koja pripada tom sistemu (npr. EUR.1 je izdat u Ukrajini za proizvode koje vode porijeklo iz Hrvatske);
- jedno od obaveznih polja u uvjerenju o porijeklu robe EUR.1 ima tragove neovlašćenog brisanja ili izmena (npr. polja u kojima je dat opis robe ili gde se navodi broj paketa, zemlja odredišta ili zemlja porijekla).
- rok uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 je istekao iz drugih razloga u odnosu na one koji su regulisani propisima (npr. zbog vanrednih okolnosti), izuzev kada je roba predata prije isteka tog roka;
- U polju 4 uvjerenja o porijeklu robe EUR. 1, navode se nazivi zemalja koje nisu Strane CEFTA sporazuma, prema kome se traži preferencijalni tretman;
- U polju 4 uvjerenja o porijeklu robe EUR.1, navode se zemlje kod kojih se ne primenjuje kumulacija (npr. EUR.1 izdat u Srbiji za proizvode ruskog porijekla koje Crna Gora uvozi).

U pomenutim slučajevima, carinski organi će dokaz o porijeklu robe označiti sa "**NEPRIMENLJIVO**", i čuvati taj dokument u svojoj evidenciji.

ANEKS II

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU IZMEĐU EVROPSKIH ZAJEDNICA I NJIHOVIH DRŽAVA ČLANICA I REPUBLIKE CRNE GORE

Objašnjenja data u Aneksu I ovog Praktikuma se shodno primenjuju i na Protokol o porijeklu (Protokol 3) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, sa izuzetkom člana 3 i 4 navedenog Protokola za koje dajemo sledeće objašnjenje:

I. Kumulacija u Zajednici

U slučaju kumulacije porijekla u evropskoj zajednici, obrada ili prerada koja se sprovodi u evropskoj zajednici, na proizvodima sa porijeklom, ne mora biti "dovoljna obrada ili prerada" (u smislu člana 6.) da bi se gotovom proizvodu dodijelilo evropsko porijeklo, ali se mora raditi o postupcima koji prevazilaze minimalne postupke iz člana 7. Takođe, proizvodi sa porijeklom koji se kumuliraju u zajednici mogu pored proizvoda sa porijeklom iz Crne Gore biti i proizvodi sa porijeklom iz bilo koje države ili teritorije potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju ili Turske (pod uslovom da postoji Sporazum o slobodnoj trgovini Evropske zajednice sa Turskom).

Primjer 1 (član 3. st.1.):

Makedonija, Crna Gora i Albanija su potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kojim je propisana kumulacija i istovjetna pravila o porijeklu robe za sve strane. Stoga, proizvođači u Evropskoj zajednici mogu koristiti proizvode koji vode porijeklo iz Makedonije, Crne Gore i Albanije (strana potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju), za izradu proizvoda koji će imati evropsko preferencijalno porijeklo. Da bi se gotovom proizvodu dodijelilo evropsko porijeklo, potrebno je da radnje i postupci budu iznad minimalnih postupaka iz člana 7.

II. Kumulacija u Crnoj Gori

U slučaju kumulacije porijekla u Crnoj Gori, obrada ili prerada koja se sprovodi u Crnoj Gori, na proizvodima sa porijeklom, ne mora biti "dovoljna obrada ili prerada" (u smislu člana 6.) da bi se gotovom proizvodu dodijelilo crnogorsko porijeklo, ali se mora raditi o postupcima koji prevazilaze minimalne postupke iz člana 7. Takođe, proizvodi sa porijeklom koji se kumuliraju u Crnoj Gori mogu pored proizvoda sa porijeklom iz Evropske zajednice biti i proizvodi sa porijeklom iz bilo koje države ili teritorije potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju ili Turske (pod uslovom da postoji Sporazum o slobodnoj trgovini Crne Gore sa Turskom).

Kumulacija će se primjenjivati tek od datuma navedenog u propisu objavljenom u Službenom listu Evropske Unije (serija C).

Proizvodi iz Aneksa V Protokola o porijeklu, će biti isključeni iz kumulacije.

Primjer 2 (član 4. st.1.):

Makedonija i Albanija su potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridrživanju, kojim je propisana kumulacija i istovjetna pravila o porijeklu robe za sve strane. Stoga, proizvođači u Crnoj Gori mogu pored proizvoda sa porijeklom iz Evropske zajednice koristiti proizvode koji vode porijeklo iz Makedonije i Albanije (strana potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju), za izradu proizvoda koji će imati crnogorsko preferencijalno porijeklo. Da bi se gotovom proizvodu dodijelilo crnogorsko porijeklo, potrebno je da radnje i postupci budu iznad minimalnih postupaka iz člana 7.

Primjer 3 (član 4. st.2.):

Djelovi seta za ličnu njegu za putnike (ukupne vrijednosti 5,75 €), koje čine:

- plastični češalj (porijeklo iz Hrvatske, u vrijednosti: 0.10 €),
- malo stakleno ogledalo (porijeklo iz Hrvatske, u vrijednosti: 1.00 €),
- turpija za nokte (porijeklo iz Makedonije, u vrijednosti: 0.50 €),
- grickalice za nokte (porijeklo iz Makedonije, u vrijednosti: 1.00 €),
- makazice (porijeklo iz E.Z., u vrijednosti: 1.50 €),
- brijač sa rezervnim žiletima (porijeklo iz E.Z, u vrijednosti: 1.50 €),
- kartonska kutija za prezentaciju (porijeklo iz Turske (pod uslovom da postoji Sporazum o slobodnoj trgovini Crne Gore sa Turskom), u vrijednosti: 0.15 €),

uvezeni su u Crnu Goru gde se sklapaju u setove i pakuju za distribuciju. Vrijednost seta će biti 12,00 €. Dodata vrijednost kod strane gde se vrši završna izrada je razlika između vrijednosti seta i materijala koji su unijele druge Strane, u ovom primjeru, 6,25 € (tj. 12,00 € - 5,75 € = 6,25 €), Pošto je dodata vrednost u C.G. (6,25 €), veća od vrijednosti materijala sa porijeklom iz svih Strana (5,75 €), porijeklo setova je dodeljeno Crnoj Gori.

Primjer 4 (član 4. st.2.):

Ista situacija prikazana u gornjem primeru, s tim što je vrijednost setova 8,00 €. U tom slučaju, dodata vrijednost u Crnoj Gori je samo 2,25 € i niža je od vrijednosti svih materijala koje imaju porijeklo iz drugih Strana. S toga, zemlja porijekla setova je Evropska zajednica, koja je strana sa najvišom vrijednosti uloga (3,00 €).

Primjer 5 (član 4. st.3.):

Ako se u zemlji izvoznici ne vrši nikakva obrada ili prerada, materijali ili proizvodi sa porijeklom koji su prethodno uvezeni, jednostavno zadržavaju svoje porijeklo, ako se izvoze u jednu od navedenih zemalja.

Npr. Roba sa porijeklom iz Albanije je uvezena i uskladištena u Crnoj Gori. Poslije određenog vremena predmetna roba se otprema za Makedoniju. U takvoj situaciji roba zadržava porijeklo obzirom da na njoj ništa nije rađeno, carinski organ Crne Gore izdaje novi EUR.1 koji će u rubrici 4 biti popunjen sa-Albanija dok se u rubriku 5 popunjava sa-Makedonija. EUR.1 koji je izdao carinski organ Albanije nije mogao biti korišćen prilikom otpreme robe iz Crne Gore u Makedoniju iz razloga što u njegovoj rubrici 5-zemlja otpreme glasi Crna Gora, dok se roba otprema za Makedoniju.

POPUNJAVANJE UVJERENJA O PORIJEKLU ROBE EUR 1 (Serija A)

Objašnjenja data u Aneksu I ovog Praktikuma vezano za postupak popunjavanja uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 se shodno primjenjuju i na Protokol o porijeklu (Protokol 3) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, sa izuzetkom popunjavanja rubrika 4 i 7, za koje dajemo sledeće objašnjenje:

Polje 4 Zemlja, grupa zemalja ili teritorija proizvođa za koje se smatra da ispunjavaju kriterijume o porijeklu. To će u većini slučajeva biti Crna Gora. U nekim slučajevima, npr. zamjene dokaza o porijeklu ili minimalnih postupanja sa robom koja potiče iz druge Strane ili zemlje ili teritorije gdje se primjenjuje kumulacija, potrebno je uneti odgovarajuću zemlju porijekla.

Ukoliko su proizvodi obuhvaćeni jednim uvjerenjem o porijeklu robe EUR.1 porijeklom iz više od jedne zemlje ili teritorije, polje 4 se popunjava na sledeći način:

- u polje 4 se upisuje napomena: "Vidi rubriku 8", i
- u polje 8 se za svaki proizvod upisuje ime ili službena skraćenica države ili teritorije porijekla

U polje 7 Napomene se unosi na engleskom jeziku "Issued retrospectively - Naknadno izdato", ako je uvjerenje izdato nakon izvoza ili se unosi "Duplicate - Duplikat" ukoliko je izdat duplikat uvjerenja EUR 1. Ostale napomene koje mogu biti od koristi nadležnom carinskom organu, takođe se unose u ovo polje. Međutim, u polje 7 se ne unose odredbe o kumulaciji.